

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้งหมด และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด” แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และศึกษาสภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	198	58.07
1.2 หญิง	143	41.93
รวม	341	100.00
2. อายุ		
1.1 30- 40 ปี	58	17.00
1.2 41-50 ปี	84	24.64
1.3 51-60 ปี	105	30.79
1.4 61 ปี ขึ้นไป	94	27.57
รวม	341	100.00

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	106	31.08
3.2 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	157	46.05
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	78	22.87
รวม	341	100.00
4. อาชีพ		
4.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	90	26.39
4.2 เกษตรกรรม/รับจ้างทั่วไป	73	21.41
4.3 ค้าขาย/นักธุรกิจ	94	27.57
4.4 ข้าราชการบำนาญ	60	17.59
4.5 อื่น ๆ	24	7.04
รวม	341	100.00
5. สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม		
5.1 ผู้แทนผู้ปกครอง	23	6.74
5.2 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	23	6.74
5.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน	68	19.95
5.4 ผู้แทนศิษย์เก่า	23	6.74
5.5 ผู้ทรงคุณวุฒิ	158	46.35
5.6 ผู้แทนครู	23	6.74
5.7 ผู้บริหารสถานศึกษา	23	6.74
รวม	341	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 58.07 มีอายุ มากที่สุด ระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็น ร้อยละ 30.79 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด จำนวน 157 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.05 ประกอบอาชีพค้าขาย/นักธุรกิจ มากที่สุด จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 27.57 และเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มากที่สุด จำนวน 158 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.35

2. สภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 4.2

สภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สภาพการปฏิบัติหน้าที่	ระดับการปฏิบัติหน้าที่		
	(\bar{X})	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาของสถานศึกษา	3.97	0.76	มาก
2. การพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีสถานศึกษา	3.89	0.79	มาก
3. การให้ความเห็นชอบในการจัดทำสารหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	3.90	0.80	มาก
4. การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา	3.88	0.79	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา	3.98	0.68	มาก
6. การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการเด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ	3.78	0.86	มาก
7. การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้ตามมาตรฐาน	3.88	0.85	มาก
8. การส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.74	0.87	มาก
9. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนองค์กรภาครัฐและเอกชน	3.86	0.83	มาก
10. การให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน	3.93	0.74	มาก
11. การแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะอนุกรรมการเพื่อกำหนดงานตามระเบียบและตามความเห็นสมควร	3.93	0.77	มาก
12. การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา	3.95	0.74	มาก
รวม	3.89	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้ตามมาตรฐาน ($\bar{X}=3.98$) รองลงมา คือ การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.97$) และข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.74$)

จึงสรุปได้ว่า สภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อยู่ในระดับ “มาก” ทั้งนี้ เนื่องจากระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เน้นการกระจายอำนาจ และกำหนดบทบาทหน้าที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบฯ ด้วยความเอาใจใส่ และมีความกระตือรือร้นอันเป็นการเพิ่มบทบาทหน้าที่และการเพิ่มศักยภาพทางสังคมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ปัญหาของสถานศึกษา และ 3) ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น รายละเอียดดังตารางที่ 4.3 – 4.4

ตารางที่ 4.3

ปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ระเบียบ แนวปฏิบัติของทางราชการ และการพัฒนาตนเอง	3.28	1.20	ปานกลาง
2. ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา การวางแผน และการพัฒนาหลักสูตร จึงทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น	3.28	1.15	ปานกลาง
3. ขาดทักษะการประชุม การเป็นวิทยากร การนำบุคลากรใน ท้องถิ่นมาร่วมสอนหรือการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.05	1.19	ปานกลาง

(ต่อ)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
4. ขาดการมีส่วนร่วม เพราะปัญหาทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลามาร่วมประชุมและกิจกรรมของโรงเรียน	3.25	1.10	ปานกลาง
5. ขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย และพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาแต่ละกลุ่ม และการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีเจตคติที่ดีต่อภารกิจหน้าที่	3.12	1.12	ปานกลาง
6. ขาดการติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการและเทคโนโลยีทางการศึกษา จึงทำให้ไม่ยอมเสนอแนะในที่ประชุม	3.23	1.16	ปานกลาง
7. ขาดแรงจูงใจในการทำงาน เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นงานอาสา ไม่มีค่าตอบแทนในการมาร่วมประชุม จึงทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ต่ำ	3.19	1.17	ปานกลาง
รวม	3.17	1.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ($\bar{X} = 3.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกข้อ โดยข้อที่มีปัญหาและมีเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ระเบียบแนวปฏิบัติของทางราชการและการพัฒนาตนเอง และขาดความรู้ประสบการณ์ในการจัดการศึกษา การวางแผน และการพัฒนาหลักสูตร จึงทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.28$) 2) ขาดการมีส่วนร่วม เพราะปัญหาทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลามาร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.25$) และ 3) ขาดการติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการและเทคโนโลยีทางการศึกษา จึงทำให้ไม่ยอมเสนอแนะในที่ประชุม ($\bar{X} = 3.23$)

ตารางที่ 4.4

ปัญหาของสถานศึกษา

ปัญหาของสถานศึกษา	ระดับปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา	3.41	1.06	ปานกลาง
2. บุคลากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาอันเป็นที่ตั้งของชุมชนท้องถิ่นนั้น	3.33	1.01	ปานกลาง
3. สถานศึกษาขาดงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษา	3.50	0.93	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษายึดตนเองเป็นสำคัญ และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนท้องถิ่น	3.34	1.07	ปานกลาง
5. สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ และหลากหลายวิธีการ	3.31	1.03	ปานกลาง
6. สถานศึกษามีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและรายงานผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบตามกำหนดเวลา	3.33	1.02	ปานกลาง
รวม	3.37	1.02	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัญหาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ($\bar{X} = 3.37$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาของสถานศึกษามีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับ “มาก” 1 ข้อ และอยู่ในระดับ “ปานกลาง” 5 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 อันดับแรก คือ 1) สถานศึกษาขาดงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.50$) 2) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.41$) และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษายึดตนเองเป็นสำคัญ และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.34$)

ตารางที่ 4.5

ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น

ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น	ระดับปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก และประเมินการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา	3.67	1.04	มาก
2. ชุมชนมีผู้สูงอายุและเด็กเป็นจำนวนมาก เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องออกไปรับจ้างในเมือง หรือต่างจังหวัด	3.48	1.09	ปานกลาง
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนไม่เห็นความสำคัญ จึงไม่ค่อยจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนทางด้าน การศึกษา	3.39	1.09	ปานกลาง
4. ชุมชนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วม การสนับสนุน การให้ ความไว้วางใจ และการมีส่วนในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	3.46	1.20	ปานกลาง
5. ผู้มีความรู้ในสาขาต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาเป็นครูภูมิปัญญา ท้องถิ่น เป็นวิทยากรช่วยสอนให้ความรู้แก่นักเรียนตาม ศูนย์การเรียนรู้	3.30	1.07	ปานกลาง
6. นักการเมืองในท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการบริหารและการจัด การศึกษาของสถานศึกษา	3.97	0.84	มาก
รวม	3.54	1.05	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 อันดับแรก คือ 1) นักการเมืองในท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.97$) 2) ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก และประเมินการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.67$) และ 3) ชุมชนมีผู้สูงอายุและเด็กเป็นจำนวนมาก เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองต้องออกไปรับจ้างในเมือง หรือไปรับจ้างต่างจังหวัด ($\bar{X} = 3.48$)

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันยังมีปัญหาอยู่บ้าง ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนาและหาทางเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้มีความรู้ และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นภารกิจจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ อันเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่ถ่ายโอนมาจากกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องบ้างเรื่องยังใช้ของกระทรวงศึกษาธิการในการบริหารจัดการศึกษา และบ้างเรื่องก็ใช้ของกระทรวงมหาดไทย ดังนั้น ปัญหาที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นำไปประมวลผลเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น

4. ความต้องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดความต้องการในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ และ 2) ด้านการพัฒนาตนเองของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.6 – 4.7

ตารางที่ 4.6

ความต้องการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความต้องการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. การศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	3.60	0.89	มาก
2. การวางแผนพัฒนาการศึกษา และการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	3.74	0.93	มาก
3. การกำหนดนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของสถานศึกษา	3.65	0.98	มาก
4. การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.34	0.99	ปานกลาง
5. การจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.61	0.99	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ความต้องการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการปฏิบัติ หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
6. การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชนท้องถิ่น	3.56	0.98	มาก
7. การประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติ การประจำปีของสถานศึกษา	3.57	0.96	มาก
8. การตรวจสอบการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการของ สถานศึกษา	3.43	0.97	ปานกลาง
9. การจัดหาทุนและบริจาคทรัพย์สินสนับสนุนในการจัด การศึกษาของสถานศึกษา	3.64	0.91	มาก
10. การสำรวจเด็กที่อยู่ในเขตบริการของสถานศึกษา เพื่อนำมา ใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	3.73	0.90	มาก
11. การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมาย ที่ตัวผู้เรียน เก่ง ดี มีสุข เป็นสำคัญ	3.59	0.89	มาก
12. การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นสถานที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นตลอดจนการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน	3.73	0.93	มาก
13. การติดตามและประเมินผลการเรียนของนักเรียนให้ สอดคล้องกับหลักสูตร	3.57	0.92	มาก
14. การเสนอข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา	3.55	0.96	มาก
รวม	3.59	0.94	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ความต้องการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.59$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” 12 ข้อ และระดับ “ปานกลาง” 2 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 อันดับแรก คือ 1) การวางแผนพัฒนาการศึกษา และการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.74$) 2) การสำรวจเด็กที่อยู่ในเขตบริการของสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา และการส่งเสริมให้ชุมชนเป็น

สถานที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 3.73$) และ 3) การกำหนดนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.65$)

ตารางที่ 4.7

ความต้องการพัฒนาตนเองของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความต้องการพัฒนาตนเองของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. มีความรู้ในบทบาทหน้าที่ แนวปฏิบัติและความรับผิดชอบ ที่ถูกต้อง	3.94	0.95	มาก
2. มีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบาย และวางแผน การศึกษา	3.86	0.94	มาก
3. มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนหรือ หลักสูตรท้องถิ่น	4.06	0.86	มาก
4. มีความรู้ในการบริหารจัดการ โรงเรียนด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป	3.97	0.96	มาก
5. มีความรู้ในการสืบค้นข้อมูล ข่าวสารทางด้านการศึกษา จาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ	3.88	0.83	มาก
6. มีความต้องการพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสาร และการ ประชาสัมพันธ์	3.90	0.83	มาก
7. มีความรู้ในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการ ปฏิบัติงาน	3.92	0.85	มาก
8. มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการประชุม และการทำงานเป็นหมู่คณะ หรือการทำงานเป็นทีม	3.80	0.84	มาก
9. มีความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การบริหารแบบฐานโรงเรียน	3.99	0.72	มาก
10. มีความต้องการเข้าร่วมประชุมสัมมนาที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น	3.84	0.86	มาก
11. มีความต้องการเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาดูงาน โรงเรียน ต้นแบบและ โรงเรียนดีเด่นเพื่อนำมาประยุกต์กับ โรงเรียน	3.81	0.91	มาก
รวม	3.90	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.90$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 อันดับแรก คือ 1) ต้องการมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนหรือหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.06$) 2) ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การบริหารแบบฐานโรงเรียน ($\bar{X} = 3.99$) และ 3) ต้องการมีความรู้ในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 3.97$)

สรุปได้ว่า ความต้องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม มีความต้องการอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาตนเอง ที่ต้องการมากที่สุด คือ ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการพัฒนาร่วมกันเป็นหมู่คณะ ต้องการมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบาย และวางแผนการศึกษา ตลอดจนต้องการรู้แหล่งค้นคว้าข้อมูลข่าวสารทางการศึกษา ข้อค้นพบดังกล่าว จึงได้นำมาเป็นตัวแปรในการกำหนดกิจกรรมแทรก เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินความต้องการ (Need Assessment) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยสถิติการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบ (Factor Analysis) ประเภทการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยจัดทำข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1.1 การสร้างเมตริกความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปร (Correlation Matrix) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรจากทั้งหมด 25 ตัวแปร ได้กำหนดสัญลักษณ์แต่ละตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- X_1 หมายถึง เกิดหรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษา
- X_2 หมายถึง ชุมชนและสถานศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการศึกษา
- X_3 หมายถึง ชุมชนและสถานศึกษามีโครงการ/กิจกรรม เพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

- ต่อเนื่อง
- X₄ หมายถึง ชุมชนให้การสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และ
- X₅ หมายถึง ชุมชนมีความคาดหวังต่อสถานศึกษาว่าจะตั้งสอนบุตรหลานของตนให้เป็นคนเก่ง คนดีของชุมชน
- X₆ หมายถึง มีความศรัทธาต่อสถานศึกษา
- X₇ หมายถึง มีความเป็นนักประชาธิปไตยและการรู้จักยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- X₈ หมายถึง มีอุดมการณ์ เสียสละ พร้อมจะอุทิศตนเพื่อการศึกษา
- X₉ หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในการศึกษาของท้องถิ่น
- X₁₀ หมายถึง มีความตระหนักในบริบทของสังคมและชุมชน
- X₁₁ หมายถึง มีคุณลักษณะด้านบุคลิกลักษณะ
- X₁₂ หมายถึง มีคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ
- X₁₃ หมายถึง มีคุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหารจัดการ
- X₁₄ หมายถึง มีคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ
- X₁₅ หมายถึง มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร
- X₁₆ หมายถึง มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดแก่นักเรียน
- X₁₇ หมายถึง มีความรักสามัคคีในหมู่คณะครูในสถานศึกษา
- X₁₈ หมายถึง เอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอน
- X₁₉ หมายถึง มีความเสียสละ อุทิศเวลาและปฏิบัติงานตรงต่อเวลา
- X₂₀ หมายถึง มีมนุษยสัมพันธ์และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน
- สม่ำเสมอ
- X₂₁ หมายถึง สถานศึกษามีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของชุมชน
- X₂₂ หมายถึง นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาได้เรียนต่อเพิ่มขึ้น
- X₂₃ หมายถึง มีการจัดแสดงผลงานกิจกรรมของครูนักเรียนที่รับรางวัล
- X₂₅ หมายถึง มีการจัดสภาพแวดล้อมและพัฒนาด้านอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
- Y หมายถึง สภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ 4.8

เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัว (Correlation Matrix)

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆	X ₁₇	X ₁₈	X ₁₉	X ₂₀	X ₂₁	X ₂₂	X ₂₃	X ₂₄	X ₂₅		
X ₁	1.0000																										
X ₂	.5375	1.0000																									
X ₃	.5017	.6364	1.0000																								
X ₄	.4083	.4507	.4255	1.0000																							
X ₅	.4953	.4460	.4142	.7114	1.0000																						
X ₆	.4295	.3990	.3373	.5264	.7611	1.0000																					
X ₇	.1773	.3579	.2788	.1922	.1853	.1377	1.0000																				
X ₈	.2317	.4457	.3157	.2399	.2578	.2055	.8311	1.0000																			
X ₉	.1365	.2842	.2288	.2094	.2457	.1979	.2673	.2829	1.0000																		
X ₁₀	.0837	.2761	.1935	.1744	.1956	.2089	.2714	.3095	.8539	1.0000																	
X ₁₁	.0123	.0796	.0075	.0403	.0244	.0955	.1626	.1164	.0524	.0660	1.0000																
X ₁₂	.0896	.0909	.1064	.1436	.1375	.1526	.1594	.1681	.1588	.1698	.3581	1.0000															
X ₁₃	.0548	.1062	.1356	.2013	.1387	.0718	.1749	.1932	.2150	.2008	.1736	.1176	1.0000														
X ₁₄	.0332	.1191	.1644	.1906	.2162	.1082	.1247	.1355	.2328	.2249	.1717	.1158	.5394	1.0000													
X ₁₅	.1738	.1724	.1323	.6107	.3729	.2385	.0617	.1131	.1438	.1490	.0223	.0648	.3371	.3406	1.0000												
X ₁₆	.0792	.1353	.0681	.2647	.3612	.3081	.0711	.0068	.0873	.0901	.1579	.0985	.3737	.5111	.5030	1.0000											
X ₁₇	.0555	.0024	.0429	.0342	.0262	.0611	.0291	.0141	.0829	.0801	.0766	.0416	.0910	.1728	.1372	.1810	1.0000										
X ₁₈	.0218	.0241	.0462	.0236	.0748	.1047	.1186	.0837	.0049	.0750	.0303	.0020	.0987	.0583	.0993	.0698	.2933	1.0000									
X ₁₉	.0602	.0138	.0987	.0006	.0241	.0387	.1757	.1139	.0410	.0715	.0623	.0650	.1618	.1291	.0242	.0126	.3001	.5673	1.0000								
X ₂₀	.0242	.0094	.0101	.0135	.0240	.0368	.1117	.1184	.1205	.1243	.0516	.0302	.3839	.2588	.1275	.1922	.2591	.3688	.4577	1.0000							
X ₂₁	.0609	.0836	.0784	.0014	.0239	.0325	.1960	.1818	.1057	.1378	.0015	.0040	.2503	.2288	.0472	.0677	.2835	.4531	.5960	.5663	1.0000						
X ₂₂	.2713	.3515	.5487	.0971	.1568	.1189	.1280	.1868	.1154	.1795	.0416	.0845	.2064	.1772	.3330	.3058	.1390	.0893	.1380	.1153	.0952	1.0000					
X ₂₃	.1806	.1796	.1501	.5891	.3844	.2474	.0283	.0842	.1160	.1449	.0155	.0501	.2631	.2895	.8379	.4611	.1426	.1185	.0234	.1152	.0528	.3355	1.0000				
X ₂₄	.1140	.1127	.1210	.0285	.0280	.0620	.0124	.0087	.0090	.0148	.0081	.1251	.0785	.0265	.0456	.0270	.0563	.0010	.0323	.0015	.0353	.0242	.0763	1.0000			
X ₂₅	.1536	.1944	.1337	.2340	.3522	.4995	.0288	.0053	.0283	.0496	.0685	.0524	.1477	.2299	.3633	.4893	.1322	.0376	.0485	.0977	.0219	.2329	.4174	.0546	1.0000		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรทุกตัวส่วนมากความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีโอกาสที่จะมีปัจจัยร่วมกัน

ตารางที่ 4.9

การทดสอบบาร์ทเลทท์ (KMO and Bartlen's Test)

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	.745
Bartlett's Test of Approx. Chi-Square	4335.616
df	300
Sig.	.000

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงทำให้ค่าทแยงมุมของเมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเท่ากับ 0.745 และการทดสอบด้วยวิธีบาร์ทเลทท์ (Bartlen's Test of Sphericity) มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($P < 0.05$) แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอ

1.2 การสกัดปัจจัย (Factor Extraction)

ในการสกัดปัจจัย (Factor Extraction) ใช้วิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component) โดยใช้หลักความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรที่ใช้เป็นข้อมูลองค์ประกอบหลักของตัวแปร คือ การผสมเชิงเส้น (Linear Combination) ของตัวแปรที่อธิบายการผันแปรของข้อมูลได้มากที่สุด แต่ไม่มีการสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างปัจจัยและตัวแปร การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐาน (Assumption) ว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เป็นเส้นตรงและปัจจัยต่าง ๆ จะสามารถอธิบายการผันแปรของทุกตัวแปรได้ครบ โดยที่องค์ประกอบหลักจะอธิบายความผันแปรได้น้อยกว่าปัจจัยตัวแรก ๆ ตามลำดับกันไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีองค์ประกอบหลักเป็นวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 4.10

การอธิบายการผันแปรของตัวแปร (Total Variance Explained)

Component	Initial Eigen values			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Loadings			Loadings		
				Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5.542	22.168	22.168	5.542	22.168	22.168	3.594	14.378	14.378
2	2.987	11.950	34.117	2.987	11.950	34.117	3.566	14.265	28.643
3	2.549	10.195	44.312	2.549	10.195	44.312	2.944	11.778	40.421
4	1.773	7.093	51.405	1.773	7.093	51.405	2.560	10.239	50.660
5	1.410	5.642	57.047	1.410	5.642	57.047	1.597	6.387	57.047
6	1.239	4.958	62.004						
7	1.204	4.817	66.821						
8	1.066	4.265	71.087						
9	1.000	4.000	75.086						
10	.909	3.637	78.723						
11	.728	2.911	81.634						
12	.594	2.374	84.008						
13	.549	2.194	86.202						
14	.485	1.939	88.141						
15	.476	1.903	90.044						
16	.455	1.820	91.864						
17	.381	1.523	93.387						
18	.357	1.428	94.815						
19	.330	1.318	96.133						
20	.247	.990	97.123						
21	.176	.702	97.825						
22	.161	.643	98.468						
23	.149	.594	99.062						
24	.133	.532	99.594						
25	.101	.406	100.000						

หมายเหตุ. Extraction Method : Principal Component Analysis.

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ค่า Total ซึ่งแสดงว่า Eigen Value ของแต่ละปัจจัยที่สกัดได้โดยพิจารณาจากค่า 5.54 แสดงว่าปัจจัยที่ 1 (ในผลลัพธ์ใช้คำว่า Component) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรได้ประมาณ 5 ถึง 6 ตัวแปร ค่า 2.98 แสดงว่าปัจจัยที่ 2 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรได้ประมาณ 2 ถึง 3 ตัวแปร ค่า 2.54 แสดงว่าปัจจัยที่ 3 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรได้ประมาณ 2 ถึง 3 ตัวแปร ค่า 1.77 แสดงว่าปัจจัยที่ 4 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรได้ประมาณ 1 ถึง 2 ตัวแปร และค่า 1.41 แสดงว่าปัจจัยที่ 5 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรได้ประมาณ 1 ตัวแปร สำหรับค่าในส่วนของ % Cumulative 57.04 เป็นค่าที่แสดงว่าถ้าใช้ 5 ปัจจัย จะสามารถอธิบายจำนวนตัวแปรได้ประมาณ 57.04 % ของจำนวนตัวแปรทั้งหมด ส่วน % of variance แสดงค่า Eigen value ของแต่ละปัจจัยที่สกัดได้ในรูปของร้อยละ เมื่อเทียบกับยอดรวมของ Eigen Value ของทุกปัจจัย

ตารางที่ 4.11

เมตริกปัจจัย (Component Matrix^a)

	Component				
	1	2	3	4	5
X ₁	.526	-.283	-.263	-.317	.268
X ₂	.634	-.219	-.410	-.163	.097
X ₃	.598	-.150	-.358	-.220	.266
X ₄	.713	-.305	.074	-.159	-.142
X ₅	.720	-.375	.006	-.133	.039
X ₆	.616	-.406	.002	-.091	.170
X ₇	.410	.164	-.612	.063	-.240
X ₈	.486	.102	-.585	.077	-.220
X ₉	.461	.097	-.312	.584	-.202
X ₁₀	.458	.143	-.303	.577	-.212
X ₁₁	.092	.012	.255	.412	.573
X ₁₂	.243	-.041	-.059	.409	.435
X ₁₃	.463	.347	.210	.293	.065
X ₁₄	.489	.279	.300	.321	.052
X ₁₅	.637	-.020	.486	-.070	-.352

(ต่อ)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

	Component				
	1	2	3	4	5
X ₁₆	.528	.013	.583	.124	.029
X ₁₇	.174	.472	.164	-.060	.071
X ₁₈	.137	.642	-.046	-.323	.027
X ₁₉	.180	.709	-.130	-.345	.092
X ₂₀	.256	.694	.088	-.036	.116
X ₂₁	.254	.721	-.101	-.189	.114
X ₂₂	.493	.075	.017	-.145	.119
X ₂₃	.621	-.039	.487	-.129	-.347
X ₂₄	-.054	.083	.110	-.013	-.431
X ₂₅	.474	-.130	.424	-.119	.082

หมายเหตุ. Method : Principal Component Analysis

a 5 components extracted

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ส่วนที่แสดงค่าน้ำหนักของปัจจัย (Factor Analysis) ก่อนการหมุนแกน ค่าน้ำหนักจะแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรหนึ่ง ๆ กับแต่ละปัจจัยเพื่อพิจารณาว่าตัวแปรนั้น ควรจะเข้าไปอยู่ในปัจจัยใด

1.3 การหมุนแกนปัจจัย (Factor Rotation)

ตารางที่ 4.12

ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ของแต่ละตัวแปรหลังจากหมุนแกนด้วยวิธี *Oblique (Rotated Component Matrix^a)*

	Component				
	1	2	3	4	5
X ₁	.770	.046	.001	-.011	.055
X ₂	.756	.055	.011	.282	-.010
X ₃	.763	.019	.110	.152	.101

(ต่อ)

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

	Component				
	1	2	3	4	5
X ₄	.569	.531	-.104	.148	-.118
X ₅	.669	.442	-.142	.119	.031
X ₆	.635	.344	-.184	.050	.149
X ₇	.352	-.147	.191	.636	-.211
X ₈	.413	-.082	.150	.643	-.175
X ₉	.067	.134	-.019	.809	.158
X ₁₀	.045	.139	.023	.810	.148
X ₁₁	-.059	.118	-.006	-.050	.742
X ₁₂	.144	.015	-.037	.212	.594
X ₁₃	-.024	.420	.331	.301	.302
X ₁₄	-.035	.512	.262	.277	.323
X ₁₅	.147	.839	.069	.096	-.179
X ₁₆	.053	.753	.077	-.014	.241
X ₁₇	-.078	.180	.494	.004	.077
X ₁₈	.025	-.012	.719	-.024	-.138
X ₁₉	.091	-.071	.810	.009	-.105
X ₂₀	-.073	.152	.716	.113	.126
X ₂₁	.061	-.001	.792	.117	.011
X ₂₂	.384	.267	.237	.064	.074
X ₂₃	.171	.826	.067	.046	-.210
X ₂₄	-.233	.159	-.006	.096	-.345
X ₂₅	.259	.580	.022	-.155	.118

หมายเหตุ. Extraction Method : Principal Component Analysis

Rotation Method : Oblimin with Kaiser Normalization a Rotation converged
in 5 iterations.

ตารางที่ 4.12 พบว่า หลังจากหมุนแกนด้วยวิธี Oblique แล้ว ตัวแปร ซึ่งเป็นสมาชิกในแต่ละปัจจัยมี ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแปร คือ มีความรู้ทางด้านวิชาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความประพฤติดีและซื่อสัตย์สุจริต มีความเป็นนักประชาธิปไตยและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความเสียสละและเอาใจใส่ต่อครู นักเรียน โดยมีค่าน้ำหนักปัจจัยตามลำดับ คือ 0.770, 0.756, 0.763, 0.569 และ .669

ปัจจัยที่ 2 ด้านคุณลักษณะของครู ประกอบด้วยตัวแปร คือ มีความเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอน มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน มีความรักความสามัคคีของหมู่คณะครูในสถานศึกษา มีความเสียสละอดทนและปฏิบัติงานสอนตรงต่อเวลา และมีมนุษยสัมพันธ์ดีและเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนสม่ำเสมอ โดยมีค่าน้ำหนักปัจจัยตามลำดับ คือ 0.001, 0.267, 0.826, 0.159 และ 0.580

ปัจจัยที่ 3 ด้านผลงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแปร คือ สถานศึกษามีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของชุมชนมีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาแล้วศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นมีการจัดแสดงผลงานหรือจัดกิจกรรมของครู นักเรียนที่ได้รับรางวัล มีการบริหารจัดการงบประมาณโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดยมีค่าน้ำหนักปัจจัยตามลำดับ คือ 0.077, 0.494, 0.719, 0.810 และ 0.716

ปัจจัยที่ 4 ด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยตัวแปร คือ มีความศรัทธาและรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษามีความเป็นนักประชาธิปไตยและยอมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ มีอุดมการณ์เสียสละและพร้อมจะอุทิศตน เวลาเพื่อการศึกษาอยู่เสมอ มีวิสัยทัศน์และความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น มีความตระหนักในบริบทของสังคมและชุมชนท้องถิ่น โดยมีค่าน้ำหนักปัจจัยตามลำดับ คือ 0.050, 0.636, 0.643, 0.809 และ 0.810

ปัจจัยที่ 5 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ เกิดหรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษา ชุมชนและสถานศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการศึกษา ชุมชนและสถานศึกษามีโครงการ/กิจกรรม เพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ชุมชนให้การสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และต่อเนื่อง ชุมชนมีความคาดหวังต่อสถานศึกษาว่าจะสั่งสอนบุตรหลานของตนให้เป็นคนดี คนเก่งของชุมชน โดยมีค่าน้ำหนักปัจจัยตามลำดับ คือ 0.742, 0.594, 0.302, 0.323 และ 0.179

1.4 การหาคะแนนปัจจัย (Factor Scores) สำหรับทุกหน่วยวิเคราะห์

ตารางที่ 4.13

ค่าสัมประสิทธิ์คะแนนปัจจัย (Component Score Coefficient Matrix)

	Component				
	1	2	3	4	5
X ₁	.274	-.077	.022	-.113	.049
X ₂	.227	-.071	.001	.029	-.008
X ₃	.257	-.095	.050	-.046	.074
X ₄	.118	.126	-.056	.001	-.114
X ₅	.170	.075	-.059	-.030	-.006
X ₆	.180	.039	-.065	-.059	.080
X ₇	.058	-.089	.032	.250	-.148
X ₈	.071	-.075	.016	.245	-.129
X ₉	-.098	.017	-.075	.366	.054
X ₁₀	-.106	.020	-.061	.366	.047
X ₁₁	-.012	-.010	.001	-.052	.475
X ₁₂	.033	-.058	-.022	.054	.378
X ₁₃	-.082	.104	.079	.099	.152
X ₁₄	-.094	.138	.052	.093	.159
X ₁₅	-.058	.276	-.016	.019	-.182
X ₁₆	-.058	.227	.001	-.041	.102
X ₁₇	-.033	.043	.168	-.033	.038
X ₁₈	.032	-.026	.261	-.066	-.081
X ₁₉	.061	-.060	.295	-.068	-.055
X ₂₀	-.035	.018	.241	-.003	.070
X ₂₁	.029	-.043	.277	-.018	.009
X ₂₂	.107	.030	.081	-.048	.034
X ₂₃	-.042	.272	-.011	-.006	-.198
X ₂₄	-.122	.106	-.026	.093	-.246
X ₂₅	.051	.158	.005	-.123	.045

หมายเหตุ. Extraction Method : Principal Component Analysis.

Rotation Method : Oblimin with Kaiser Normalization

ตารางที่ 4.13 พบว่า ส่วนที่แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรแต่ละตัวในการเข้าเป็นสมาชิกของปัจจัยเพื่อใช้ในการคำนวณหาค่าคะแนนปัจจัยที่จะแทนค่าของกลุ่มตัวแปรในรูปแบบของสมการเส้นตรง ดังนี้

$$F_1 = W_{11}X_1 + W_{12}X_2 + W_{13}X_3 + \dots + W_{1k}X_k$$

F_1 แทน ค่าประมาณของปัจจัยที่ 1 ที่ได้จากการผสมค่าของตัวแปรแบบเส้นตรง ซึ่งจะเรียกค่าของปัจจัยในที่นี้ว่า คะแนนปัจจัย (Factor Score)

W_a แทน ค่าสัมประสิทธิ์คะแนนปัจจัย (Factor Score Coefficient)

X_k แทน ค่าของตัวแปรที่ k ที่ถูกนำมารวมไว้ในปัจจัยที่ 1 (การคำนวณจะใช้ค่าในรูปของคะแนนมาตรฐาน Z Score)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นรายด้าน และรายชื่อ ปรากฏในตารางที่ 4.14 – 4.15 ดังนี้

ตารางที่ 4.14

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	4.06	0.75	มาก
2. ด้านคุณลักษณะของครู	4.26	0.62	มาก
3. ด้านผลงานของสถานศึกษา	4.09	0.76	มาก
4. ด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.08	0.77	มาก
5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา	4.07	0.76	มาก
รวม	4.11	0.73	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของครู ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมา คือ ด้านผลงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.09$) และด้านที่อยู่ในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.06$)

ตารางที่ 4.15

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับที่ส่งผล		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีความรู้ทางด้านวิชาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.06	0.77	มาก
2. ความเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.31	0.72	มาก
3. มีความประพฤติดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต	4.15	0.73	มาก
4. ความเป็นนักประชาธิปไตยและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	3.89	0.77	มาก
5. มีความเสียสละและเอาใจใส่ต่อครู นักเรียน	3.91	0.79	มาก
รวม	4.06	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 ลำดับแรก คือ 1) ความเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X} = 4.31$) 2) มีความประพฤติดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.15$) และ 3) มีความรู้ทางด้านวิชาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.06$)

ตารางที่ 4.16

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านคุณลักษณะของครู

ด้านคุณลักษณะของครู	ระดับที่ส่งผล		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีความเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอน	3.64	0.82	มาก
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน	4.45	0.64	มาก
3. มีความรักความสามัคคีของหมู่คณะครูในสถานศึกษา	4.53	0.59	มากที่สุด
4. มีความเสียสละอดทนและปฏิบัติการสอนตรงต่อเวลา	4.40	0.53	มาก
5. มีมนุษยสัมพันธ์ดีและเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนสม่ำเสมอ	4.30	0.56	มาก
รวม	4.26	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านคุณลักษณะของครู โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มากที่สุด” 1 ข้อ และอยู่ในระดับ “มาก” 4 ข้อ โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 ลำดับแรก คือ 1) มีความรักความสามัคคีของหมู่คณะครูในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.53$) 2) มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.45$) และ 3) มีความเสียสละอดทนและปฏิบัติการสอนตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 4.40$)

ตารางที่ 4.17

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผลงานของสถานศึกษา

ด้านผลงานของสถานศึกษา	ระดับที่ส่งผล		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของชุมชน	4.10	0.74	มาก
2. มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาแล้วศึกษาต่อเพิ่มขึ้น	4.35	0.60	มาก
3. มีการจัดแสดงผลงานหรือจัดกิจกรรมของครูนักเรียนที่ได้รับรางวัล	4.05	0.87	มาก
4. มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล	4.00	0.90	มาก
5. มีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา	3.96	0.73	มาก
รวม	4.09	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา ด้านผลงานของสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.09$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 ลำดับแรก คือ 1) มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาแล้วศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.35$) 2) สถานศึกษามีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของชุมชน ($\bar{X} = 4.10$) และ 3) มีการจัดแสดงผลงานหรือจัดกิจกรรมของครู นักเรียนที่ได้รับรางวัล ($\bar{X} = 4.05$)

ตารางที่ 4.18

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านคุณลักษณะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านคุณลักษณะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับที่ส่งผล		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีความศรัทธาและรู้จักเป็นเจ้าของสถานศึกษา	3.79	0.85	มาก
2. มีความเป็นนักประชาธิปไตยและยอมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ	3.84	0.75	มาก
3. มีอุดมการณ์เสียสละและพร้อมอุทิศตน เวลาเพื่อการศึกษาอยู่เสมอ	4.40	0.65	มาก
4. มีวิสัยทัศน์ และความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น	4.34	0.79	มาก
5. มีความตระหนักในบริบทของสังคมและชุมชนท้องถิ่น	4.05	0.82	มาก
รวม	4.08	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผลงานของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.08$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 ลำดับแรก คือ 1) มีอุดมการณ์เสียสละและพร้อมจะอุทิศตน เวลาเพื่อการศึกษาอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.40$) 2) มีวิสัยทัศน์และความรู้ความเข้าใจการศึกษาของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.34$) และ 3) มีความตระหนักในบริบทของสังคมและชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.05$)

ตารางที่ 4.19

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา	ระดับที่ส่งผล		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เกิดหรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษา	4.22	0.96	มาก
2. ชุมชนและสถานศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการจัดการศึกษา	4.23	0.68	มาก
3. ชุมชนและสถานศึกษามีโครงการ/กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมร่วมกัน	4.00	0.72	มาก
4. ชุมชนให้การสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง	4.12	0.72	มาก
5. ชุมชนมีความคาดหวังต่อสถานศึกษาในการส่งมอบบุตรหลาน ของตนให้เป็นคนดี คนเก่งของชุมชน	3.82	0.76	มาก
รวม	4.07	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.07$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 ลำดับแรก คือ 1) ชุมชนและสถานศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.23$) 2) เกิดหรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.22$) และ 3) ชุมชนให้การสนับสนุนสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.12$)

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดจากปัจจัยด้านความเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ความเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของสถานศึกษา บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในการเปลี่ยนแปลงร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยอื่น ๆ ทั้ง 4 ปัจจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะจัดกระทำต่อผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแนวทางของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการทดลองใช้

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ ประสิทธิภาพด้านความรู้ความสามารถ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการวิจัยระยะที่ 1 และการศึกษาเอกสารต่าง ๆ แล้วนำไปกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบ

1. การสังเคราะห์ข้อมูล

1.1 สภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” เนื่องจากระเบียบ กฎหมาย ได้กระจายอำนาจ และกำหนดบทบาทหน้าที่ให้องค์กรชุมชนและท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เข้าไปมีบทบาทโดยการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดทั้ง 12 ประการ อันเป็นบทบาทที่สำคัญในการกำกับดูแล และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

1.2 ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” แต่มีข้อสังเกตว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจยังจำแนกบทบาทหน้าที่ระหว่างโรงเรียนกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ชัดเจน และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แต่ละปัญหามีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น หากไม่แก้ไขอาจทำให้เกิดปัญหาในอนาคตได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้มีสมรรถนะ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ (Cognitive Competency) ด้านเจตคติ (Affective Competency) และด้านทักษะการปฏิบัติ (Performance Competency) และเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องนำมาเป็นตัวแปรในการสร้างรูปแบบ

1.3 ความต้องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาตนเอง ที่ต้องการมากที่สุด คือ ต้องการมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการพัฒนาร่วมกันเป็นหมู่คณะ ต้องการมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบาย และวางแผนการศึกษา ตลอดจนต้องการรู้แหล่งค้นคว้าข้อมูลข่าวสารทางการศึกษา ข้อค้นพบดังกล่าว จึงได้นำมาเป็นตัวแปรในการกำหนดกิจกรรมแทรก เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินความต้องการ (Need Assessment) ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านคุณลักษณะของครู 3) ด้านผลงานของสถานศึกษา 4) ด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา โดยทั้ง 5 ด้าน มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรในแต่ละปัจจัยแล้ว จะมีตัวแปรบางตัวที่สามารถนำมากำหนดกิจกรรมแทรกได้ โดยเฉพาะความเป็นผู้นำ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความประพฤติดี มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรู้ทางด้านวิชาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น นอกจากนั้นเป็นข้อจำกัดของตัวแปรที่ต้องใช้เวลาในการสะสมประสบการณ์สักระยะหนึ่ง เช่น มีความเสียสละเอาใจใส่ต่อนักเรียน สถานศึกษามีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นต้น สำหรับตัวแปรอื่น ๆ สามารถใช้ประกอบในการพิจารณาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ เช่น ศิษย์เก่าสถานศึกษา การอุทิศเวลา และการมีเวลาว่างเพียงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน มีความผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตัวแปรเพื่อนำไปกำหนดการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ตัวแปร คือ 1) ประสิทธิภาพด้านความรู้ความสามารถ 2) ความต้องการในการพัฒนาตนเอง และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับแนวคิดจากการศึกษาทฤษฎีระบบ (Systematic Approach) ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Approach) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Approach) และหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Base Management) มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมแทรกต่อไป

2. กรอบแนวคิดในการกำหนดรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 นำตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนดกิจกรรมการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งก่อน และหลังการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้มีสมรรถนะเชิงคุณภาพใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ (พุทธิพิสัย) (Cognitive Domain) ด้านเจตคติ (จิตพิสัย) (Affective Domain) และด้านทักษะการปฏิบัติหน้าที่ (ทักษะพิสัย) (Psychomotor Domain) (Bloom, 1976, อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, น. 115–117) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) เป็นการจัดกิจกรรมโครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน หลักสูตรที่ใช้ประกอบด้วย 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การสร้างและการทำงานเป็นทีม 4) นโยบายและการวางแผนการพัฒนาสถานศึกษา 5) การบริหารงบประมาณ และแหล่งข้อมูลทางการศึกษา การติดต่อสื่อสาร การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน 6) ภาวะผู้นำและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการประเมินผลก่อน และหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ (Pre-test and Post-test) โดยมีวิทยากร ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หรือองค์กรทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษา จากโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด การฝึกอบรมมีทั้งในและนอกสถานที่ โดยใช้ห้องประชุมโรงเรียนจีเหล็กพิทยาคม อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นโรงเรียนที่กำหนดเป็นที่ทดลองใช้ยุทธศาสตร์ ใช้เวลาในการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีกำหนด 1 วันมีการประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบ 2 ชุด ๆ แรก เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการบริหารและการจัดการศึกษา และชุดที่สอง เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของ

กฎหมายการศึกษา บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การทดสอบหลังการฝึกอบรม ได้กำหนดการทดสอบไว้ 2 ครั้ง

2.1.2 ด้านเจตคติ (Affective Domain) เป็นการจัดกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกอบรม โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม ไปศึกษาดูงาน เพื่อให้มีเจตคติในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดสถานที่ศึกษาดูงาน ได้แก่ โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน โรงเรียนมีผลงานดีเด่นหลายด้าน เช่น การบริหารและการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพ การปฏิรูปการเรียนรู้ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นต้น ใช้เวลาในการศึกษาดูงาน 1 วัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของทั้ง 2 โรงเรียน ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป และภายหลังการศึกษาดูงานแล้ว มีการสรุปถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน วัดและประเมินผล โดยใช้แบบประเมินตนเอง

2.1.3 ด้านทักษะการปฏิบัติงาน (Psychomotor Domain) เป็นการจัดกิจกรรม โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลับไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริง โดยเบื้องต้นมีการกำหนดสถานการณ์จำลองเพื่อเป็นกรณีศึกษา มีการประเมินผล และหลังจากนั้นเป็นการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม เป็นเวลา 2 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 2/2554 และภาคเรียนที่ 1/2555 ทั้งนี้ เพื่อให้มีทักษะในการปฏิบัติงานตามที่กฎหมายกำหนดมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ทำหน้าที่นี้เทศ กำกับ และติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ การวัดและประเมินผลโดยใช้กรณีศึกษาประเมินทักษะก่อนการปฏิบัติงานจริง และเมื่อมีการปฏิบัติงานจริงใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ (PDCA)

2.2 การเลือกสถานศึกษาเพื่อเป็นที่ทดลองใช้รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนแบบเจาะจง คือ โรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน นักเรียน จำนวน 450 คน และครู 32 คน เป็นโรงเรียนต้นแบบด้านประเพณี วัฒนธรรม และวิถีเกษตรพอเพียง ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคนต่างพื้นที่ มีความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษา การบริหาร และภาคประชาสังคม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม

เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในองค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงได้การตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553, น. 33-35) ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่จากขั้นตอนที่ 2 มาตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสม ความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นักวิชาการที่เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ทางด้านหลักสูตรและการสอน และทางด้านการศึกษา จำนวน 7 คน ดังนี้

1. ดร.ปริดา ลำมะนา ผู้อำนวยการโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
2. ดร.อนงค์ พิษสิงห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชรบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการฝึกอบรม
3. ดร.สมศักดิ์ นิลผาย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านหนองหญ้าม้าผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผล
4. ดร.วรารักษ์ บุตรพรม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านวังยาว ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผล
5. นายสุรพล ธรณี ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
6. นายสุทัศน์ จันท์ศรีระมี ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งกุลารักษาอนุสรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
7. นายบุญเลิศ ต้นพุ่ม รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล ของ สมศ.

ผลการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็น และเสนอแนะในแต่ละข้อคำถามสรุปได้ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อคิดเห็นและเสนอแนะ สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด 12 ประการ และเมื่อผนวกเข้ากับบทบาทหน้าที่

คณะกรรมการสถานศึกษาหลัก ๆ คือ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งพอจำแนกหน้าที่หลักสำคัญได้ 4 ประการ และภาพรวมเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ดังนี้

1.1 การให้คำปรึกษา และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ การตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา การบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการถือ ว่าเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมยึดหลักธรรมาภิบาลในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายของการ ดำเนินงาน การจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ กรรมการสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมมาตั้งแต่ เริ่มแรก โดยให้มีตัวแทนของคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นกรรมการในร่างแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ และเมื่อจัดทำแผนเสร็จแล้ว จึงเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งคณะเพื่อขอความ เห็นชอบอีกครั้งหนึ่งดังนั้น จึงสมควรพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับการ ประสานแผนการปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการ จัด การศึกษา การจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต เป็นต้น

1.2 การส่งเสริมให้มีการระดมทุนทางสังคม และทรัพยากรจากชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและเอกชน โดยการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน การจัดการ ความรู้ท้องถิ่นเพื่อการเผยแพร่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นรูปธรรม การใช้ ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษา การมีส่วน ร่วมในการพัฒนาบุคลากรในทุกระดับ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น

1.3 การติดตามและเสนอแนะผลการดำเนินการจัดการศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการใช้วิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น การมี ส่วนร่วมในการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สถานศึกษา และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการ ดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา เป็นแหล่งวิทยากร และให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน เป็นต้น

1.4 การปฏิบัติงานอื่นตามที่สถานศึกษากำหนด คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ใช้วิธีการจัดบรรยากาศและสภาวะแวดล้อมของสถานศึกษา ให้ร่มรื่น สวยงาม การกำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง การประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน แหล่งเรียนรู้ แหล่งวิทยากร เป็นต้น

2. ปัญหา และความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อคิดเห็น และเสนอแนะ สรุปได้ว่า

2.1 ปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาหลัก คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษา

หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ไม่ค่อยรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดแรงจูงใจเพราะไม่มีค่าตอบแทน ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเสียสละ ขาดการพัฒนาตนเอง ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เวลาโอกาสและความสามารถมีน้อย มีภารกิจส่วนตนมาก ส่วนปัญหาของโรงเรียน ผู้บริหาร และครูไม่ค่อยให้ความสำคัญในบทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา ไม่ค่อยนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติจริงจัง ไม่ยอมรับในความสามารถ ไม่ค่อยมีการแจ้งระเบียบวาระการประชุมล่วงหน้า นัดประชุมกระชั้นชิด ไม่มีปฏิทินการประชุมล่วงหน้า ขาดการประชุมงาน และยังไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทหน้าที่มากนัก ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ให้มีการรับสมัคร หรือเชิญชวนผู้มีความรู้ความสามารถในพื้นที่ หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาวิชาชีพ มาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และก่อนการปฏิบัติหน้าที่ควรมีการฝึกอบรมหรือการศึกษาดูงานเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ การจัดการเรียนการสอน ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 ความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่เห็นว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ และปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ มิให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นตรายางให้ผู้บริหารสถานศึกษา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ให้จัดกิจกรรมพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเข้าค่ายการฝึกอบรม แล้วสอดแทรกเนื้อหาสาระบางอย่างระหว่างการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการขั้นพื้นฐานกับโรงเรียนอื่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเอกสารให้ศึกษาด้วยตนเอง การจัดทำคู่มือคณะกรรมการสถานศึกษา และการจัดสาระสังสรรค์ เป็นต้น

3. ชื่องานวิจัย ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อคิดเห็นและเสนอแนะ สรุปได้ว่า งานวิจัยมีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ส่วนเป้าหมายของผู้วิจัยมุ่งพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ กล่าวคือ เชิงปริมาณมุ่งพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกคน โดยการฝึกอบรมและศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติหน้าที่ดีเด่น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ระหว่างกัน ส่วนในเชิงคุณภาพ หลังการฝึกอบรมแล้วเสร็จ มีการทดสอบ และการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการประเมินผลที่เหมาะสมและถูกต้อง แต่

แบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลต้องมีความเหมาะสมกับสภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานในแต่ละชุมชน ที่ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป อาจใช้วิธีอ่านข้อคำถาม คำตอบ และอธิบาย
 เป็นรายชื่อ ก็จะทำให้เกิดความรู้ และเข้าใจดีกว่าการแจกแบบทดสอบให้ตอบตามเวลาที่กำหนด
 ซึ่งการประเมินผลดังกล่าว จะทำให้ทราบสมรรถนะของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานใน
 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านการเชิงปฏิบัติ

4. กรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของ
 คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อคิดเห็นและเสนอแนะ สรุปได้ว่า

4.1 กรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบ ควรพิจารณาหลักการเรียนรู้ในการจัด
 กิจกรรมว่า ผู้วิจัยต้องการให้เกิดอะไรขึ้นกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นก็กำหนดหลักสูตรที่เหมาะสม
 หลักสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องสอดคล้องและเป็นไปเพื่อการพัฒนาด้านความรู้ เจตคติ และ
 ทักษะ ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และภายหลังการฝึกอบรมแล้วต้องประเมินสัมฤทธิ์ผลของ
 หลักสูตรได้ นอกจากนี้องค์ประกอบของหลักสูตรควรมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Objective)
 เนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้ (Content) การนำหลักสูตรไปใช้หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 (Implementation) และการประเมินหลักสูตร (Evaluation) ที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ ส่วนการ
 พัฒนา ควรเน้นในเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและกลายเป็นจิตสำนึกของผู้เข้า
 อบรม (Awareness) ในที่สุด

4.2 องค์ประกอบในรูปแบบ มีข้อสังเกตเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์
 โดยเฉพาะคำว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
 ผู้วิจัยจะเพิ่มประสิทธิภาพได้อย่างไร เพราะเป้าหมายของผู้วิจัย คือ การสร้างกระบวนการหรือการ
 พัฒนาแนวทางการทำงานที่บ่งบอกว่าเมื่อทำอย่างนี้แล้วก็จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ดังนั้น
 การทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพ จึงควรเริ่มจากการคัดเลือกบุคคลมา
 เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ควรเป็นผู้มีความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการศึกษา หรือ
 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา กฎหมายการศึกษา การบริหาร
 สถานศึกษาและหลักสูตร เป็นต้น เป็นผู้มีความรู้ (Skill) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญรองลงไป เพราะ
 เกี่ยวข้องกับการประชุม การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์
 และเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Desirable of Qualities) เช่น มีศรัทธาต่อสถานศึกษา เป็น
 นักประชาธิปไตย เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของชุมชน มีประสบการณ์ และความคิดริเริ่ม
 สร้างสรรค์ แต่การที่จะได้บุคคลผู้มีความรู้สมบัติดังกล่าว หรือเมื่อได้มาแล้วก็ยังคงจำเป็นต้องมีการ
 พัฒนาจะโดยการฝึกอบรม หรือการสัมมนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง

และเมื่อได้ปฏิบัติงานแล้วต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วย เราจึงจะทราบผลการปฏิบัติงานว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร และในภาพรวมก็เห็นด้วยกับงานวิจัย

5. ระยะเวลาของการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อคิดเห็นและเสนอแนะ สรุปได้ว่าระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม ในหนึ่งปีการศึกษา อาจไม่เพียงพอ เพราะการประชุมฯ ตามระเบียบฯ กำหนดให้มีอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง หรือปีการศึกษาละ 2 ครั้ง โอกาสที่สถานศึกษาจะจัดประชุมมากกว่านี้ คงเป็นไปได้ยาก การประเมินผลการปฏิบัติงานเพียงปีการศึกษาเดียว อาจประเมินผลได้ แต่ผลที่ได้ จะมีความถูกต้องหรือไม่ จึงควรพิจารณาให้รอบคอบ ประเด็นสำคัญ คือ หลักสูตรและเวลาการบริหารหลักสูตร จะใช้กิจกรรมประเภทใด แต่วิธีการที่เป็นไปได้และนิยมใช้กัน โดยทั่วไป คือ การฝึกอบรมและศึกษาดูงานในโรงเรียนที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลการปฏิบัติหน้าที่ดีเด่นในด้านการจัดการศึกษาจนทำให้โรงเรียนมีสัมฤทธิ์ผลดีเยี่ยมขึ้นไป วัดได้จากการประเมินขององค์กรภายนอก (สมศ.) นอกจากนี้ การให้คณะกรรมการสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น และในภาพรวมก็เห็นด้วยกับกรอบแนวคิด องค์ประกอบของรูปแบบ ส่วนระยะเวลาการจัดกิจกรรม อาจเกินกว่า 1 ปีการศึกษาก็ได้

6. การเลือกสถานศึกษาเพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาในเชิงคุณภาพ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อคิดเห็นและเสนอแนะ สรุปได้ว่าสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมขนาดกลางสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี 2552 มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นคนที่ประชุมกัน ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้มีประสบการณ์หลายด้านแม้จะอยู่ต่างพื้นที่แต่ก็มีความหลากหลายดี ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการ ส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้สถานศึกษาสร้างศรัทธาเพื่อให้เกิดความร่วมมือไว้วางใจระหว่างกันผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อทำให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นด้วยกับโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ขอให้ขยายผลไปสังกัดอื่น และหรือในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อสร้างเครือข่ายต่อไป ผู้วิจัยได้สรุปผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

6.1 ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นการพัฒนาเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่

6.2 ให้มีการฝึกอบรม/สัมมนา และการศึกษาดูงานโรงเรียนที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลการปฏิบัติหน้าที่ดีเด่น และฝึกปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริง อาจเป็นโรงเรียนเดียวหรือหลายโรงเรียนก็ได้ แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบ และพิจารณาเลือกแต่เฉพาะประเด็นที่เห็นว่าแต่ละแห่งมีความดีเด่นและสำคัญที่สุด

6.3 รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องครอบคลุมการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในด้านความรู้เจตคติ และทักษะ และต้องมีตัวชี้วัดว่าจะวัดอะไร ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หรือคณะกรรมการสถานศึกษา และมีเกณฑ์ในการประเมินซึ่งอาจจะใช้แบบทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม หรือการสัมภาษณ์ และถ้าจะให้บรรลุเป้าหมายก็ควรคำนึงถึงสิ่งที่ดีที่สุด พอใจที่สุด สิ่งปฏิบัติที่เป็นจริง การมีความรู้สึกรู้สีกต่อการปฏิบัติ สาเหตุ ข้อขัดข้องของปัญหา การปฏิบัติ และแนวทางการแก้ปัญหา

6.4 ในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ที่เป็นจริง ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลจากบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ

6.5 หลักสูตรการฝึกอบรมแต่ละเรื่อง ควรกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล และควรกำหนดเวลาในแต่ละหัวข้อให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติหน้าที่จริง

6.6 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ ควรใช้แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินตนเอง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การลองใช้รูปแบบ (Try out)

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการสนทนากลุ่มแล้ว ไปลองใช้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งไม่เป็นโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นที่ทดลองใช้รูปแบบ รายละเอียดและกระบวนการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้จัดฝึกอบรมและการสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม จำนวน 15 คน หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม ประกอบด้วย ภูมิเกี่ยวกับการศึกษา บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การบริหารงบประมาณ แหล่งข้อมูลทางการศึกษา การติดต่อสื่อสารและการประเมินผลการศึกษา ภาวะผู้นำและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว ได้วัดและประเมินผล โดยใช้แบบทดสอบ 2 ชุด ชุดแรกเป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิการศึกษา และบทบาทหน้าที่ของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุดที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีการทดสอบก่อนการฝึกอบรม มีการประเมินภูมิหลังของแต่ละคน โดยการเขียนประวัติ ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ และการแก้ไขปัญหา ความคาดหวังและความต้องการพัฒนาตนเอง ส่วนการประเมินความรู้ความเข้าใจ และเจตคติ ใช้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 25 ข้อ ส่วนหลังการฝึกอบรมมีการทดสอบ 2 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีการประเมินทักษะและความรู้ความสามารถ เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษา โดยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ทางเลือกการแก้ไข ผลกระทบในแต่ละวิธี การตัดสินใจแก้ปัญหา และเมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จ มีการประเมินผลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผลกระบวนการควบคุมคุณภาพ (PDCA) การประเมินผลตามแบบทดสอบ พบว่า ชุดที่ 1 โดยทดสอบก่อนการฝึกอบรมพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 55.03 และการทดสอบหลังการฝึกอบรม 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ได้ร้อยละ 79.10 และครั้งที่ 2 ได้ร้อยละ 87.65 ส่วนแบบทดสอบชุดที่ 2 ก่อนการฝึกอบรม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 56.51 และหลังการฝึกอบรม ครั้งที่ 1 ได้ร้อยละ 61.30 และครั้งที่ 2 ได้ร้อยละ 91.00

2. ด้านเจตคติ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนพนมไพรวิทยาคาร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ฟังบรรยายสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา จากนั้นได้สรุปผลการศึกษาดูงานร่วมกัน และประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การประเมินผล ใช้แบบประเมินตนเอง

3. ด้านทักษะ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ เป็นระยะ ๆ โดย ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สมศ. ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้วิจัย การประเมินผล ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีทักษะการปฏิบัติหน้าที่ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น มาประชุมตรงเวลา มีการซักถามปัญหาและข้อสงสัยในที่ประชุม สามารถสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น การประเมินผล พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและพิจารณาหลักสูตร การประเมินผล ใช้แบบประเมินกระบวนการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) อย่างครบวงจร

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบ

ผู้วิจัยได้ปรับปรุง แก้ไขรูปแบบ หลังการลองใช้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นได้นำรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนที่เป็นที่ทดลองใช้รูปแบบ คือ โรงเรียนจีเหล็กพิทยาคม อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ โดยการจัด โครงการฝึกอบรมและการสัมมนา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจีเหล็กพิทยาคม จำนวน 15 คน หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม ประกอบด้วยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การบริหารงบประมาณ แหล่งข้อมูลทางการศึกษา การติดต่อสื่อสารและการประเมินผลการศึกษา ภาวะผู้นำและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว ได้วัดและประเมินผล โดยใช้แบบทดสอบ 2 ชุด ชุดแรก เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุดที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีการทดสอบก่อนการฝึกอบรม มีการประเมินภูมิหลังของแต่ละคน โดยการเขียนประวัติ ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ และการแก้ไขปัญหา ความคาดหวังและความต้องการพัฒนาตนเอง ส่วนการประเมินความรู้ความเข้าใจและเจตคติ ใช้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 25 ข้อ ส่วนหลังการฝึกอบรมมีการทดสอบ 2 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีการประเมินทักษะและความรู้ความสามารถ เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษา โดยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ทางเลือกการแก้ไข ผลกระทบในแต่ละวิธี การตัดสินใจแก้ปัญหา และเมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จ มีการประเมินผลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผลกระบวนการควบคุมคุณภาพ (PDCA) การประเมินผลตามแบบทดสอบ สรุปดังนี้

ชุดที่ 1 โดยทดสอบก่อนการฝึกอบรม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 54.93 และการทดสอบหลังการฝึกอบรม 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 70.10 และครั้งที่ 2 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 91.20

ชุดที่ 2 โดยทดสอบก่อนการฝึกอบรม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 52.00 และการทดสอบหลังการฝึกอบรม 2 ครั้ง พบว่า

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นร้อยละ 79.73 และครั้งที่ 2 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจ 95.73 ตามลำดับ

2. ด้านเจตคติ โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปศึกษาดูงานที่ โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้ ได้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาดูงานเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ และการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารและการจัดการสถานศึกษาด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป และภายหลังจากการศึกษาดูงานแล้ว ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสรุปผลที่ได้จากการศึกษาดูงาน ทั้ง 4 ด้าน มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การประเมินผล ใช้แบบประเมินตนเองร่วมกับแบบวัดและประเมินผล พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ความพร้อมเพียงและการตรงต่อเวลา ในการมาประชุม มีการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในที่ประชุม การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือจัดหาทุนทรัพย์มาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียน และการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาและการจัดการศึกษาตามความสามารถ เป็นต้น

3. ด้านทักษะ โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง โดยการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจีเหล็กพิทยาคม มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ เป็นระยะ ๆ จากบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สมศ. ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้วิจัย การวัดและประเมินผล ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีทักษะการปฏิบัติหน้าที่ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น มีความรับผิดชอบในการมาประชุมตรงเวลา มีความสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา มีความสามารถในการเป็นผู้นำสูงขึ้น มีความสามารถในการสื่อสาร/การซักถามปัญหา และข้อสงสัยในที่ประชุม มีความสามารถในการนำเสนอปัญหาตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มีความสามารถในการเสนอแนะและการแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการแสดงออกถึงการเป็นสมาชิกที่ดีในที่ประชุม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ส่วนการประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและพิจารณาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) อย่างครบวงจร สรุปการนำรูปแบบไปทดลองใช้ ผู้วิจัยมีลำดับการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การเตรียมการ เป็นการสร้างกรอบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษา

3.2 การประเมินผลก่อนการดำเนินการ เป็นการประเมินผลด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะ และความสามารถพื้นฐาน

3.3 การดำเนินการ เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อการบริหารและการจัดการศึกษา

4. การปฏิบัติการ เป็นการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ที่เป็นจริง ใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

5. การประเมินหลังการดำเนินการ เป็นการประเมินประสิทธิผลการดำเนินการ โดยการประเมินความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะ

ขั้นตอนที่ 5 การวัดและประเมินผล

ผู้วิจัยวัดและประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้รูปแบบ โดยใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผล ประกอบด้วยแบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินตนเอง และแบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ

การวิจัยระยะที่ 3 การกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพด้านความรู้ความสามารถ ความต้องการพัฒนาตนเอง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีระบบ (Systematic Approach) ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Approach) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Approach) และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Base Management) มากำหนดกรอบแนวคิดในการร่างยุทธศาสตร์ รายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กรอบแนวคิดในการสร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ความรู้ความเข้าใจหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากพฤติกรรมด้านสมอง เป็นพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด

ความสามารถในการคิดในเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา พฤติกรรมทางพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความจำ ความสามารถในการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ และระลึกถึงสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการ และความเข้าใจ เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ การตีความ การคาดคะเน การขยายความ หรือการกระทำอื่น ๆ เป็นต้น ผู้วิจัยได้กำหนดจัดกิจกรรมแทรก โดยการจัดทำโครงการฝึกอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับโรงเรียนที่เป็นหน่วยทดลอง หลักสูตร การฝึกอบรมประกอบด้วย ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การบริหารและจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น นโยบายและการวางแผนพัฒนาการศึกษา แผนการใช้งบประมาณ ภาวะผู้นำและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การติดต่อสื่อสาร การค้นคว้าแหล่งข้อมูลทางการศึกษา การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน การประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ 2 ชุด แต่ละชุดประเมินห่างกัน 1 ภาคเรียน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ หลังจากการฝึกอบรม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจร้อยละ 70.10 และ 91.20 ส่วนแบบทดสอบชุดที่ 2 หลังการฝึกอบรม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นร้อยละ 79.73 และ 95.73 ตามลำดับ

1.2 ด้านเจตคติหรือจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมทางด้านจิตใจ เช่น ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจ และคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้น ทันทีทันใด ดังนั้น การส่งข่าวสารที่สอดคล้องสิ่งที่ตั้งตามอยู่ตลอดเวลาโดยใช้รูปแบบการโฆษณาที่เหมาะสม จะทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแทรก โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปศึกษาดูงานนอกสถานที่กับโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา โดยเน้นด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อให้มีเจตคติที่ดีในการบริหารและการจัดการศึกษา และเมื่อสิ้นสุดการศึกษาดูงานแล้ว ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประชุมร่วมกันเพื่อสรุปถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพร้อมเพียงและเข้าร่วมประชุมตรงเวลา

1.3 ด้านทักษะหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว และชำนาญงาน อันเป็นการแสดงออกโดยตรง มีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้วัดระดับของทักษะ พฤติกรรมผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแทรก โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติหน้าที่

ในสถานการณ์จริงโดยการจัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนให้หลักพิทยาคม เพื่อพัฒนาให้มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และผู้ประเมินผลภายนอก จาก สมศ. โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ดีขึ้น เช่น มีความสามารถในการเป็นผู้นำในการที่ประชุม ความสามารถในการสื่อสาร การอภิปรายและซักถามในที่ประชุม และความสามารถในการนำเสนอปัญหาหรือข้อมูลต่าง ๆ และวิธีการแก้ไขปัญหาได้ เป็นต้น

2. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างยุทธศาสตร์

2.1 ทฤษฎีระบบ (Systematic Theory) มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้ประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อน และหลัง การดำเนินการฝึกอบรม

2.1.2 กระบวนการ (Process) โดยการจัดกิจกรรมแทรกเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติ และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.3 ปัจจัยนำออก (Output) เมื่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานตามหลักสูตรที่กำหนดแล้ว สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น จนถึงขั้นตอนสุดท้าย ผลที่ได้จะนำไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการศึกษา เป็นต้น

2.2.2 ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการดำรงตำแหน่งและการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ด้านการจัดการศึกษา และคุณภาพของการจัดการศึกษา

2.2.3 ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วเกิดทักษะในการประชุมตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งการจัดการศึกษา

2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ที่ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดความศรัทธา มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา ใน 4 ด้าน คือ

2.3.1 ด้านการวางแผนและการตัดสินใจ (Decision Making) เพื่อให้รู้จักการจัดลำดับความสำคัญ และการกำหนดแนวทางดำเนินการตามความต้องการของประชาชน

2.3.2 ด้านการปฏิบัติการ (Implementation) เพื่อให้รู้จักการประสานความร่วมมือ และการสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ จากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3.3 ด้านการรับประโยชน์ (Benefits) เพื่อรู้จักการกระจายผลประโยชน์ และผลกระทบต่าง ๆ ที่เป็นโทษต่อบุคคล และสังคม

2.3.4 ด้านการประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้รู้จักการสังเกต การแสดงความเห็น และความคาดหวัง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลได้

2.4 หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management) มีหลักที่สำคัญประกอบด้วย

2.4.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารตนเอง อันเป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในรูปของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน

2.4.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการจัดการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน องค์กร ตัวแทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ การที่บุคคลทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

2.4.3 หลักการพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach) เป็นการปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรที่จัดการศึกษา มีการกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมีเพิ่มขึ้น ปรับการบริหารจัดการศึกษาในรูปคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมาจากผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน

2.4.4 หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (Facilitative Leadership) เป็นการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่การเป็นผู้นำในด้านการบริหารแบบไม่ชี้แนะหรือสั่งการ แต่จะเน้นการสนับสนุน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.5 หลักการบริหารตนเอง (Self-Management) แม้ในระบบการศึกษาทั่วไป โรงเรียนไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาแต่จะเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายจากส่วนกลาง โดยโรงเรียนมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน ที่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

2.4.6 หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องตอบคำถามต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในผลงาน ที่วัดจากคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย และชุมชน ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปแนวคิดหลักที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมแทรก นอกจากจะเป็นการผสมผสาน ทุกทฤษฎีแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาโดยส่วนกลาง ได้กระจายอำนาจไปให้สถานศึกษารับผิดชอบ และตัดสินใจในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ คือ การกำกับ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ส่วนสถานศึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย นโยบาย และแผนการศึกษาจากส่วนกลาง และได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด ที่สำคัญการจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

3. วัตถุประสงค์ของการสร้างยุทธศาสตร์

3.1 เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพโดยการเตรียมความพร้อมในด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2543

3.2 เพื่อส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน การปรับวิธีคิด วิธีการทำงาน และพฤติกรรมของครู และ

บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นฝ่ายสนับสนุน และส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

3.3 เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชุมชน โดยให้คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสวงหาความรู้ความเข้าใจ จากข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และรู้จัก
วิธีการเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาชุมชน และสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการ

วิธีดำเนินการสร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้วิจัยใช้กิจกรรมแทรก และ
ดำเนินการตามขั้นตอนของวงจรการควบคุมคุณภาพ หรือ PDCA คือ การวางแผน (Plan : P) การลงมือ
ปฏิบัติ (Do : D) การตรวจสอบประเมินผล (Check : C) และการปรับปรุงแก้ไข (Action : A) (วรภัทร์
ภูเจริญ, 2541, น. 27) ดังนี้

4.1 การวางแผน (Plan : P) เป็นการวางแผนปฏิบัติ โดยการกำหนดปัญหาและ
เป้าหมายของการเตรียมความพร้อมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างแนวคิด
พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา การเตรียมประเมินความรู้ความเข้าใจ เจตคติ
ทักษะความสามารถพื้นฐาน โดยใช้แบบทดสอบ มีการดำเนินการฝึกอบรม ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา
และสถานที่

4.2 การลงมือปฏิบัติ (Do : D) เป็นการดำเนินการตามแผนการฝึกอบรมและ
การศึกษาดูงาน รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ที่เป็นจริง

4.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check : C) เป็นการวางกรอบการประเมินผล
การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ โดยการ
นิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผล จากบุคลากรทางการศึกษาเป็นระยะ ๆ

4.4 การปรับปรุงแก้ไข (Action : A) เป็นการปรับปรุงวิธีการทำงาน ผลการ
ปฏิบัติงานและนำข้อค้นพบที่ได้ทั้งหมดมาสร้างเป็นยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติ
หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

5. เครื่องมือและกลไกการสร้างยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือและกลไกการสร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการ
ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัด ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพการปฏิบัติหน้าที่ ประสิทธิภาพความรู้ความสามารถ ปัญหา ความความต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

5.2 จัดประชุมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการ ทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงตรงของ เครื่องมือวิจัยแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

5.4 เครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย กับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติหน้าที่ ประสิทธิภาพความรู้ความสามารถ ปัญหา ความความต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ และข้อค้นพบต่าง ๆ ร่วมกับ ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดกิจกรรมแทรก

5.6 การสัมมนาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณากรอบแนวคิดในการจัด กิจกรรม การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดและวิเคราะห์หลักสูตรการจัด กิจกรรม คือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริง มีการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณในเนื้อหา กิจกรรม การประเมินผล ระยะเวลาฝึกอบรม สถานที่ และวิทยากร

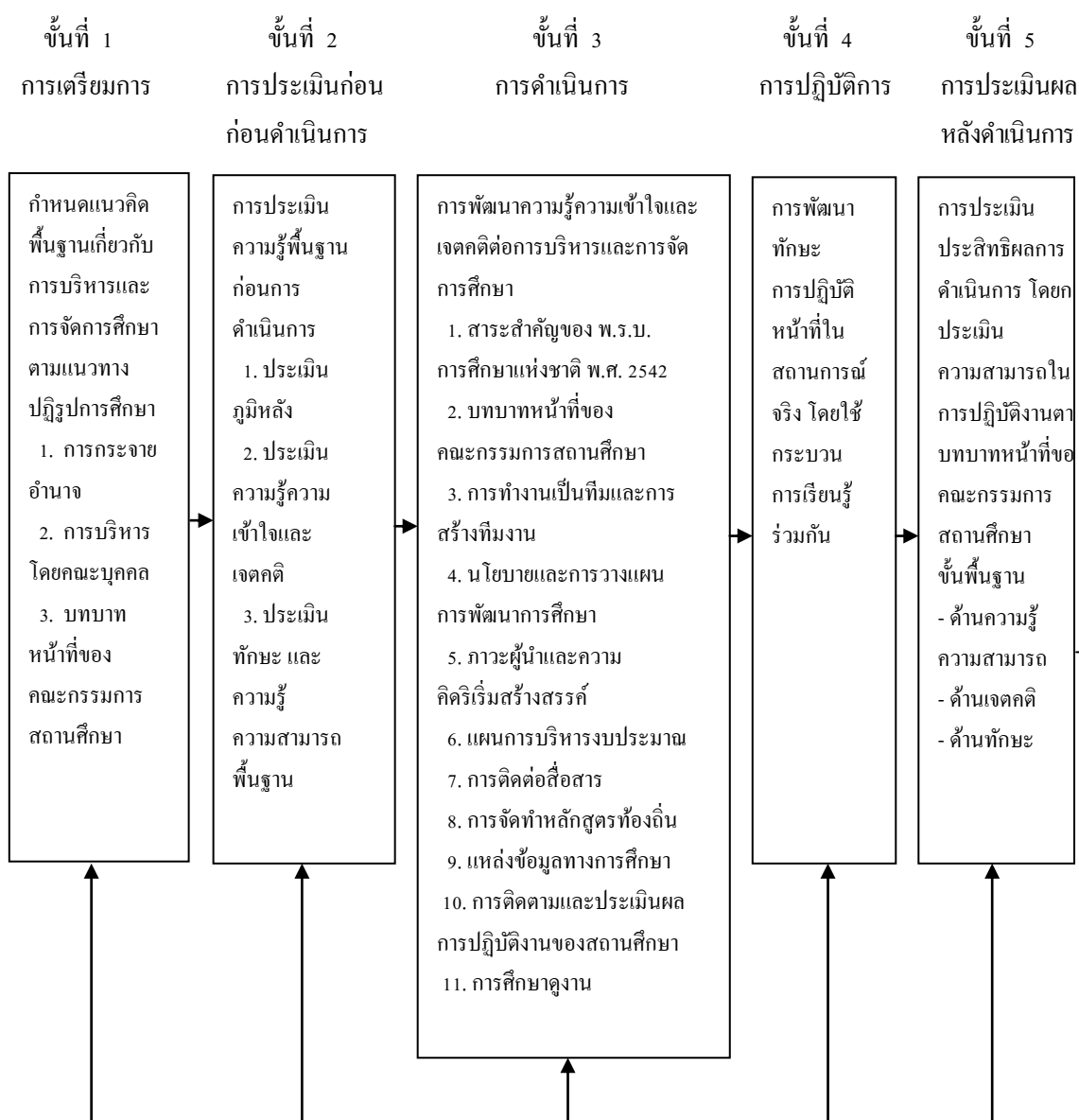
5.7 การทดลองใช้ โดยการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เพื่อคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความเข้าใจ และเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้วให้คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปทดลองปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริง มีการนิเทศ กำกับ และติดตาม ประเมินผล จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผล บุคลากรทางการศึกษา

5.8 ประเมินผลการดำเนินการ โดยใช้แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบ ประเมินตนเอง แบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ ตลอดจนการจัดประชุมเป็นระยะ จาก ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผล และบุคลากรทางการศึกษา

5.9 การติดตามผลงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา การกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น

5.10 สัมมนาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันและตรวจสอบ ยุทธศาสตร์การเพิ่ม ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัด

สรุป หลักการสร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้วิจัยใช้ทฤษฎี ระบบ ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มาเป็น กรอบแนวคิด โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติ และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ โดยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จากภาพที่ 4.1 องค์ประกอบของการดำเนินกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กำหนดในยุทธศาสตร์ สรุปได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษา สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การประเมินผลความรู้พื้นฐานก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติในแต่ละเรื่อง

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะในสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลังการฝึกอบรม เป็นการประเมินผลผู้เข้ารับฝึกอบรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา เป้าหมาย กิจกรรม และผลที่ต้องการจากการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20

องค์ประกอบของการดำเนินกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพ

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major output)
ขั้นที่ 1 การเตรียมการ			
1. ความหมายและความสำคัญของการกระจายอำนาจ	1. เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการบริหารและการจัดการศึกษาภายใต้การกระจายอำนาจ	1. การบรรยาย 2. การอภิปราย 3. ศึกษาจากเอกสาร 4. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน	1. มีความรู้ความเข้าใจในความหมายของการบริหารและการจัดการศึกษาภายใต้การกระจายอำนาจ
	2. ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์กร	เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจ และบทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษา	2. ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารและการจัดการศึกษาต่อประสิทธิภาพขององค์กร

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major Output)
ขั้นที่ 1 การเตรียมการ			
2. หลักการบริหารและ การจัดการศึกษา	เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการบริหาร และการจัดการศึกษา โดย คณะบุคคล	“	มีความรู้ความเข้าใจใน หลักการบริหารและ การจัดการศึกษาโดย คณะบุคคล
3. บทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	“	มีความรู้ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้น พื้นฐาน
ขั้นที่ 2 การประเมินผลก่อนการดำเนินการ			
1. ประเมินภูมิหลัง	1. ประเมินภูมิหลังของ แต่ละบุคคล 2. ประเมินภาพรวมเกี่ยว กับบทบาทหน้าที่และ ประสบการณ์ของแต่ละ บุคคล 3. ประเมินความคาดหวังเพื่อ เสริมสร้างและพัฒนา ความรู้ความสามารถให้ ตรงกับความต้องการ	1. การเขียนประวัติของ ตนเอง 2. การเขียนความ สามารถในการแก้ไข ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ แก้ไขได้และแก้ไข ไม่ได้ 3. การเขียนความคาด หวัง ความต้องการ แก้ไขปัญหา และความ ต้องการพัฒนาตนเอง	1. ความเป็นมา ในอดีต 2. วัตถุประสงค์และ ความสามารถ 3. ทัศนคติและประมวล ประสบการณ์ ที่จะต้องพัฒนา
2. ประเมินความรู้ความ เข้าใจในเจตคติใน การบริหารและการ จัดการศึกษา	ประเมินความรู้ความเข้าใจ ตลอดถึงความสนใจหรือ เจตคติเกี่ยวกับการ บริหารและการจัด การศึกษาในสถานศึกษา	1. การทำแบบทดสอบ พื้นฐานเกี่ยวกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และบทบาทหน้าที่ ของกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน	1. ฐานความรู้ความ เข้าใจและเจตคติ เกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major Output)
		2. การจัดลำดับความ ต้องการพัฒนาตนเอง	2. รู้ลำดับความต้องการใน การพัฒนาตนเองและ บทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการ สถานศึกษา
3. ประเมินทักษะและ ความสามารถ พื้นฐาน	ประเมินทักษะและ ความสามารถในการ บริหารและการจัด การศึกษาในสถานศึกษา	ศึกษาปัญหาในการบริหาร และการจัดการศึกษา การ วิเคราะห์สาเหตุของ ปัญหา การหาทางเลือก ในการแก้ปัญหา ผลกระทบในแต่ละวิธี และการพิจารณาแนวทาง ในการแก้ปัญหา (กรณีศึกษา)	รู้ถึงทักษะและ ความสามารถในการ บริหารและการจัด การศึกษา เมื่อพบ ปัญหาในสถานศึกษา
ขั้นที่ 3 การดำเนินการ			
1. เนื้อหาสำคัญของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บทบาท หน้าที่ของกรรมการ สถานศึกษาขั้น พื้นฐาน	เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สาระสำคัญของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บทบาทและอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ อย่างชัดเจน	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. การศึกษาเอกสาร	มีความรู้ความเข้าใจใน พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และบทบาทหน้าที่ ของกรรมการ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน
3. การจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น	เกิดความรู้ความเข้าใจและ ทักษะในหลักการและ วิธีการจัดทำหลัก สูตรท้องถิ่น เพื่อสนอง ความต้องการของชุมชน	สัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดย การบรรยาย การ อภิปรายและฝึกการทำ หลักสูตรการเรียนการ สอนในท้องถิ่น	มีความรู้ความเข้าใจและ เกิดทักษะในการจัด ทำหลักสูตรท้องถิ่นที่ สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major Output)
2. การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา	เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในหลักการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสถานศึกษา รวมถึงแผนปฏิบัติการ	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. ฝึกการเก็บข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาในสถานศึกษา	มีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสถานศึกษาทั้งแผนปฏิบัติการและแผนระยะยาว
4. การวางแผนการใช้งบประมาณ	เกิดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้โปร่งใสและตรวจสอบได้	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. ฝึกการวางแผน การใช้งบประมาณ ในสถานศึกษา	มีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการวางแผนการใช้งบประมาณในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการศึกษา	เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการติดตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและสืบค้นสารสนเทศทางการศึกษา	1. บรรยาย 2. ฝึกการใช้ระบบสารสนเทศทางการศึกษาด้วยคอมพิวเตอร์	มีความรู้ความเข้าใจเกิดทักษะในการติดตามแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการศึกษา ตลอดจนการสืบค้นสารสนเทศทางการศึกษา
6. การสื่อสาร	1. เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการสื่อสารในองค์กรและการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง 2. ทราบองค์ประกอบในการสื่อสาร 3. ทราบรูปแบบและกระบวนการสื่อสาร 4. สามารถวิเคราะห์ปัญหาในการสื่อสาร	1. การใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 2. การอภิปราย 3. การบรรยาย	มีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการสื่อสารทั้งองค์ประกอบ รูปแบบ และกระบวนการในการสื่อสาร ตลอดจนการวิเคราะห์ปัญหาในการติดต่อสื่อสาร

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major Output)
7. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป	1. การบรรยาย 2. การฝึกวิเคราะห์ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา	มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป
8. การทำงานเป็นทีมและการสร้างทีมงาน	เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นทีม และรู้วิธีการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	1. ใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 2. การบรรยาย 3. การฝึกคิดวิเคราะห์ปัญหาในการทำงานเป็นทีม	มีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการทำงานเป็นทีม มีการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น
9. ภาวะผู้นำและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1. เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการเป็นผู้นำ 2. รู้วิธีการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3. สามารถเสนอความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ออกมาในเชิงรูปธรรมได้	1. ใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 2. การบรรยาย 3. การฝึกคิดวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา เพื่อพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1. มีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการเป็นผู้นำทางการศึกษา 2. สามารถพัฒนาให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนรู้หลักและวิธีการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major Output)
ขั้นที่ 4 การปฏิบัติหน้าที่			
1. ปฏิบัติในสถาน การณ์จริงเกี่ยวกับ	1. สามารถคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นจริงได้ อย่าง	1. เข้าไปมีส่วนร่วมใน สถานการณ์จริง	สามารถบูรณาการ เกี่ยวกับการวางแผน
1.1 การทำงานเป็น หมู่คณะและการ สร้างทีมงาน	ถูกต้อง โดยการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน	2. ฝึกปฏิบัติงานทุกด้าน ในสถานการณ์จริง เช่น การกำหนดการ	การตัดสินใจ การแก้ ปัญหา การสื่อสาร จัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น ติดตาม แหล่งข้อมูล
1.2 การกำหนด นโยบาย และ การวางแผน การศึกษา	2. สามารถทำงานร่วมกัน เป็นหมู่คณะได้จนเป็น ที่ยอมรับคณะกรรมการ สถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน	วางแผนการสืบค้นข้อมูล การสื่อสาร การ ติดตามประเมินผล การแสดงออกซึ่งภาวะ	ติดตามและประเมิน ผลการปฏิบัติการ สร้างทีมงาน การมี ภาวะผู้นำ และมี
1.3 การวางแผนการ ใช้งบประมาณ	3. สามารถกำหนดคน โยบาย และวางแผนพัฒนา การศึกษาได้	ผู้นำ และการแสดง ออกถึงความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการ	ความสร้างสรรค์ใน การดำเนินงานได้ อย่างเหมาะสม
1.4 ภาวะผู้นำและ ความคิด สร้างสรรค์	4. สามารถวางแผนการใ้ งบประมาณได้อย่าง ถูกต้อง	ดำเนินงานในสถาน ศึกษา	ถูกต้องทันสมัย และ มีประสิทธิภาพ
1.5 การสื่อสาร			
1.6 การจัดทำ หลักสูตร ท้องถิ่น	5. สามารถแสดงออกถึง ภาวะผู้นำได้อย่าง เหมาะสมและสามารถ ใช้ความคิดริเริ่ม		
1.7 การรู้แหล่ง ข้อมูลข่าวสารทาง การศึกษา	สร้างสรรค์ได้อย่าง เหมาะสม ทันต่อ เหตุการณ์		
1.8 การติดตามและ ประเมินผลการ ปฏิบัติงาน	6. สามารถสื่อสารได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม		
	7. สามารถสืบค้นแหล่ง ข้อมูลทางการศึกษาได้ อย่างทันสมัย		

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major Output)
	8. สามารถติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติ งานในสถานศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ		
	ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลังการดำเนินการ		
1. การประเมิน ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Evaluation)	ประเมินความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน ในการบริหารและการจัด การศึกษาการกำหนด นโยบาย การวางแผน การสื่อสาร การติดตาม ประเมินผล การจัดทำ หลักสูตร การสืบค้น ข้อมูลข่าวสารทาง การศึกษา การสร้าง ทีมงาน ภาวะผู้นำ และ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1. ทดสอบโดยใช้ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ 2. การอภิปรายและแสดง ความคิดเห็น	ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมี ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับพื้นฐานของ การบริหารและการ จัดการศึกษา การ กำหนดนโยบาย การวางแผน การสื่อสาร การ ติดตามประเมินผล การจัดทำหลักสูตร การสืบค้นแหล่ง ข้อมูลข่าวสาร การสร้างทีมงาน ภาวะผู้นำ และ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์
2. การประเมิน เจตคติ (Affective Evaluation)	รู้เจตคติ การมองเห็น ความสำคัญที่มีต่อสาระ สำคัญทั้งในส่วนของ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ การบริหารและการ จัดการศึกษาและในด้าน คุณลักษณะของการเป็น ผู้นำ และมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	1. สังเกตพฤติกรรม การ แสดงออกในขณะร่วม กิจกรรมประชุม 2. ตรวจสอบโดยใช้แบบ ประเมินตนเอง 3. การอภิปราย และการ แสดงความคิดเห็น	ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีเจตคติ และตระหนัก หนักถึงความสำคัญ ของการบริหารและ การจัดการศึกษา สถานศึกษา รวมทั้ง การเห็นถึงความ สำคัญของคุณลักษณะ ผู้นำที่ควรพัฒนา

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

เนื้อหา (Content)	เป้าหมาย (Goal)	กิจกรรม (Activities)	ผลที่ต้องการ (Major Output)
3. การประเมินทักษะ (Psychomotor Evaluation)	ประเมินทักษะความ สามารถในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดนโยบายการ วางแผน การสื่อสารการ ติดตามและประเมินผล การจัดทำหลักสูตร การ สืบค้นแหล่งข้อมูล ข่าวสารทางการศึกษา ภาวะผู้นำ การสร้าง ทีมงาน และความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์	1. ติดตามสังเกตพฤติ กรรม การแสดงออกใน การปฏิบัติงานในการ ประชุมคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ใช้แบบสังเกต พฤติกรรม 3. แบบประเมิน กระบวนการควบคุม คุณภาพ	ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีทักษะในการปฏิบัติ งาน ตลอดจนสามารถ นำความรู้ที่ได้ ไปใช้ ในการกำหนด นโยบายและการ วางแผน การสื่อสาร การประเมินผล การจัดทำหลักสูตร การสืบค้น แหล่งข้อมูลข่าวสาร ทางการศึกษา การ สร้างทีมงาน การ แสดงออกถึงความมี ภาวะผู้นำ และ ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการมีผลงาน เป็นที่ปรากฏ เช่น การจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น การวางแผน ปฏิบัติงาน ต่าง ๆ เป็นต้น

1.6 การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริง ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลจากบุคลากรทางการศึกษาสำหรับรายละเอียดในการติดตามประเมินผลการดำเนินการมี ดังนี้

1.6.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบทดสอบ เพื่อทำการประเมินผล 2 ครั้ง

1.6.2 การประเมินเจตคติในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้แบบประเมินตนเอง และแบบสังเกตพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็นในระหว่างการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.6.3 การประเมินทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผลที่ผ่านการรับรองจาก สมศ. ผู้วิจัยเข้าร่วมประชุมเพื่อสังเกตการณ์การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะ ๆ แล้วประเมินผลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ

1.7 การปรับปรุงแก้ไขผลการปฏิบัติงาน

1.7.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม ยังไม่แน่ใจเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาว่าจะนำข้อมูลใดบ้างที่ควรใช้ในการวางแผนการศึกษา เพราะสถานศึกษามีข้อมูลไม่เพียงพอ ขั้นตอนของการวางแผนการศึกษาไม่มั่นใจว่าจะดำเนินการไปถูกต้องหรือไม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัย ได้แนะนำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง จากคู่มือการวางแผนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกรณีศึกษา ติดตาม และประเมินผล พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเข้าใจในการวางแผนเพิ่มขึ้น โดยประเมินจากแผนปฏิบัติการของโรงเรียนที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีส่วนร่วมในการคิด และร่วมลงมือปฏิบัติงาน

1.7.2 ด้านเจตคติ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม มีเจตคติที่ดีต่อบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น โดยประเมินจากการเข้าร่วมประชุม มีความตรงต่อเวลา มีความเสียสละโดยการบริจาคทุนทรัพย์ให้แก่โรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานกีฬา งานแข่งขันทักษะทางวิชาการ งานบุญประเพณีของโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดทุกปี โดยไม่ได้ใช้เงินงบประมาณของโรงเรียน เป็นต้น

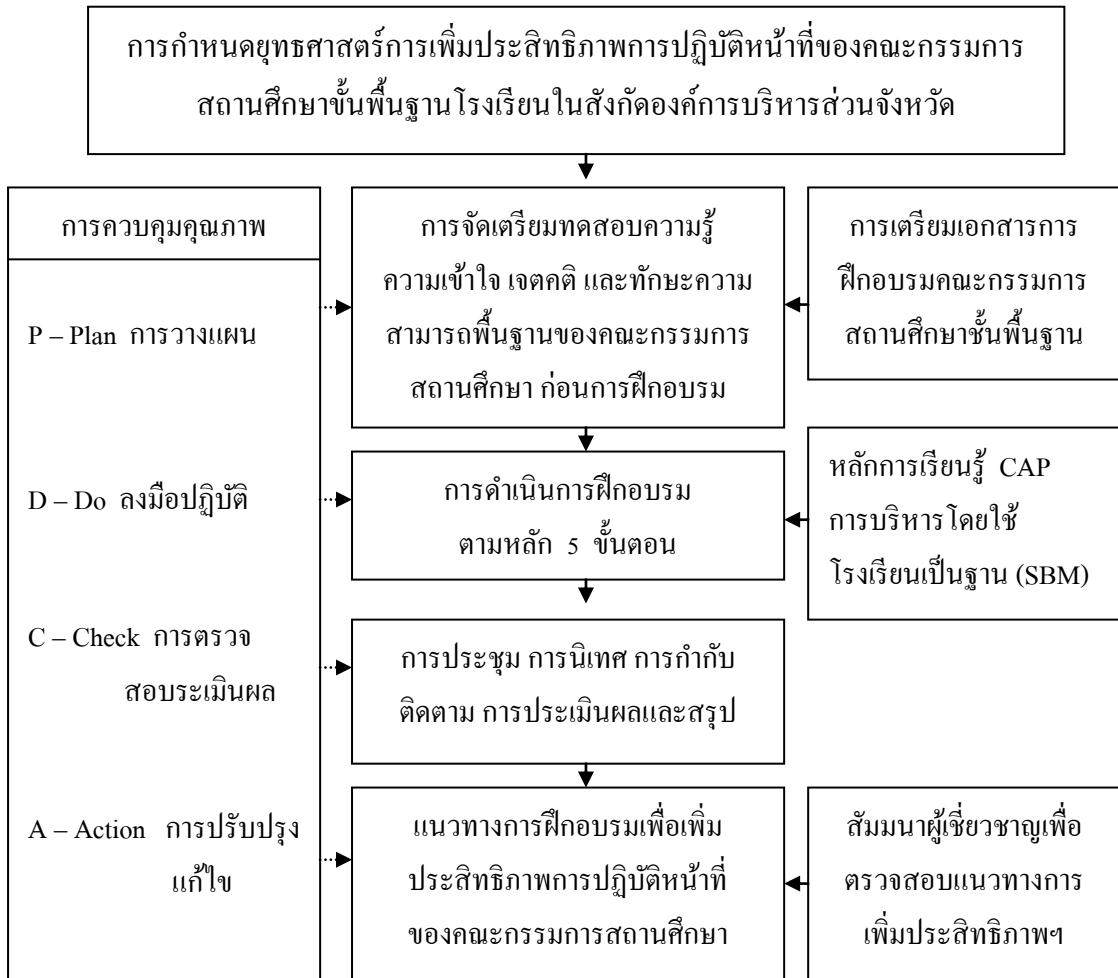
1.7.3 ด้านทักษะ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม ยังขาดทักษะในการดำเนินการประชุม โดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ยังขาดความมั่นใจในการทำหน้าที่ในการประชุม เพราะบทบาทไม่ชัดเจน เนื่องจากเลขานุการในการประชุมเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งมีความเด่นชัดมากกว่า ประกอบกับบทบาทหน้าที่เดิมของผู้อำนวยการโรงเรียน คือ การเป็นประธานในที่ประชุม และมักมีการนำเสนอข้อมูลผ่านการตัดสินใจแล้ว จากโรงเรียนไปให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ หรือรับรอง ในที่ประชุมเท่านั้น ดังนั้น การกระจายอำนาจโดยให้ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้อำนาจในที่ประชุม จึงก่อให้เกิดความลังเลใจในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว จากการแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัย ได้เสนอแนะให้ผู้อำนวยการโรงเรียนลดบทบาทหน้าที่ของตนเองลง

จากเดิมที่เคยเป็นประธานในที่ประชุม แต่ให้แสดงบทบาทในฐานะเลขานุการของที่ประชุมเท่านั้น ซึ่งในภายหลังจากการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองดีขึ้น ประเมินจากการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ต่างก็แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียน มีการกำหนดวาระการประชุม การรับรองรายงานการประชุม และมีรายงานการประชุมอย่างเป็นทางการ

โดยสรุป จากการสังเกตการณ์ที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริงภายหลังจากการฝึกอบรมแล้ว ซึ่งได้รับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัย ตลอดจนมีการประชุมเป็นระยะ ๆ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งมี ความแตกต่างจากก่อนที่จะได้รับการฝึกอบรม ทุกด้าน มีการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียน ตั้งแต่การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติหน้าที่ ประสิทธิภาพความรู้ความสามารถ ปัญหา ความต้องการ และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวิเคราะห์จุดแข็ง – จุดอ่อนของสถานศึกษาได้ร่วมกันแก้ปัญหาของสถานศึกษา และร่วมกันพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 สรุปขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์

จากการศึกษาวิจัยและการฝึกอบรมที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงขอเสนอลำดับขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 ลำดับขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของร่างยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยนำร่างยุทธศาสตร์ไปสัมมนาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการศึกษาท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิจัย และประเมินผล และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม รวม 9 คน ผู้วิจัยได้มอบเอกสารที่เป็นร่าง “ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด” ให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาก่อนล่วงหน้าเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ได้สนทนากลุ่มเป็นเวลา 1 วัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันพิจารณาและตรวจสอบเนื้อหาโดยละเอียด ตั้งแต่ชื่องานวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย เครื่องมือวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และวิธีการกำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1. ดร.ไพฑูรย์ มন্ত্রী ผู้อำนวยการโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และนักวิจัย
 2. ดร.สมศักดิ์ นิลผาย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนหนองหญ้าม้า (โรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการวิจัย
 3. ดร.วราภรณ์ บุตรพรหม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านวังยาว เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมและการวิจัย
 4. นายชัชวาล พิษสิงห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนขัติยะวงษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
 5. นายธีระศักดิ์ อินทรชาติ อดีตผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
 6. นายบุญเหลือ คำสีเขียว ผู้อำนวยการโรงเรียนจีเหล็กพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด กรรมการและเลขานุการกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 7. นายสมพงษ์ ลังขทิพย์ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนจีเหล็กพิทยาคม
 8. นางมณัชยา สีลาดเลา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนจีเหล็กพิทยาคม ผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 9. นายสวาท ไชยราช ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
- ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้
1. ชื่องานวิจัยยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ชื่องานวิจัยยิ่งใหญ่ น่าสนใจ และเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเน้นที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีทั้งบุคคลภายใน และภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะบุคคลภายนอกเป็นตัวแทนของคน หรือองค์กรในชุมชนที่จะมาช่วยเติมเต็มให้กับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ แต่การที่จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษามีประสิทธิภาพในการทำงานโดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ที่กำหนดคนั้น เป็นเรื่องที่น่าการศึกษาได้คิดค้นหาคำตอบ ผลที่ได้ก็แตกต่างกันไป งานวิจัยนี้จึงมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่เป็นหน่วยทดลองในการวิจัย ส่วนสถานศึกษาอื่นสามารถนำเอาหลักการที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมแต่ละแห่ง

2. กรอบแนวคิดการวิจัย “ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด” มีรายละเอียดและมีความชัดเจนพอสมควร เนื้อหาที่น่าสนใจในเชิงปฏิบัติ หากนำแนวคิดที่ได้ไปใช้อย่างจริงจัง จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพในการปฏิบัติหน้าที่พอสมควร ส่วนหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการกำหนดกิจกรรมแทรก มีความเหมาะสม ชัดเจน แต่บางรายการยังขาดความสมบูรณ์ในเชิงเนื้อหา เช่น การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ แนวทางพัฒนาบุคลากร การสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา เป็นต้น ดังนั้น หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม จึงอาจมีความเหมาะสมแต่เฉพาะโรงเรียนที่ทำการทดลองเพราะความต้องการของแต่ละโรงเรียนอาจมีความแตกต่างกันไป จึงควรปรับข้อความให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำผลวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้ตัวแปรใดมากำหนดยุทธศาสตร์ แต่แนวทางที่กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิดอาจนำไปใช้ได้แต่เฉพาะหลักและวิธีการ ส่วนรายละเอียดของกิจกรรมอาจปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยภาพรวมเห็นด้วยกับการกำหนดกิจกรรมแทรก โดยเฉพาะการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพราะจะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ส่วนการไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริง ที่มีการกำกับ ดูแล การนิเทศ และการประเมินผลเป็นหลักการที่ถูกต้อง แต่ควรทดลองใช้มากกว่า 1 โรงเรียน แล้วเปรียบเทียบผลการปฏิบัติหน้าที่ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ผลที่ได้จะเป็นข้อยืนยันว่าแนวทางที่กำหนดไว้นั้นถูกต้อง และเชื่อถือได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ผู้วิจัยเน้นตั้งแต่กระบวนการศึกษาสภาพจริง จนถึงการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง จึงทำให้สามารถนำผลงานวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้ส่วนสถานศึกษาที่ใช้ในการทดลอง

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นว่าสถานศึกษาที่ใช้ในการทดลอง แม้จะเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง แต่การได้มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน นั้นเป็นไปตามระเบียบ มีกระบวนการสรรหาที่เริ่มจากการประกาศรับสมัครผู้สนใจที่เป็นคนในชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า มีการคัดเลือกกันเองในแต่ละกลุ่ม กรณีมีผู้สมัครเกินกว่าจำนวนที่กำหนด ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิ และพระภิกษุสงฆ์ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือก โดยมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา กฎหมายและการปกครอง การบริหารจัดการ และการปกครองท้องถิ่น มีการเชิญเชิญเป็นหนังสือให้มาสมัคร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก ภายหลังมีการแต่งตั้งถูกต้อง การเพิ่มประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แนวทางการ

วิจัยที่ได้ สถานศึกษาในสังกัดอื่นสามารถนำไปเป็นแบบอย่างที่ดี ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ตามความจำเป็นและเหมาะสมผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยให้ผู้วิจัยเพิ่มเติมแนวคิดเชิง ทฤษฎีว่าใช้แนวความคิดใดบ้างมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมมีแนวคิดมาจากหลายสำนัก ส่วนตัวแปรที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 ควรกำหนดให้ ชัดเจนว่าใช้ผลการวิจัยอะไรบ้างมากำหนด

3. วัตถุประสงค์การวิจัย ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความเห็นในวัตถุประสงค์ของการ วิจัย โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิด ชื่องานวิจัย และวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ แล้วมีความเห็นว่า มีความชัดเจนพอประมาณ เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เป็นจริงเริ่มตั้งแต่จากสภาพการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่วนประสิทธิภาพเน้นความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความมีทักษะในการ ปฏิบัติหน้าที่ และปัญหา ความต้องของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษา เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกิจกรรมชัดเจน โดยเฉพาะการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน การถอดบทเรียนเพื่อสรุปผลการศึกษาดูงาน และเมื่อกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริงแต่ละครั้ง ก็มีการนิเทศ กำกับ และประเมินผล การทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม จึงเป็นวิธีการประเมินผล เพื่อวัดว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และเรื่องราว ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาที่เป็นบทบาทของสถานศึกษา และคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นภาพรวมของวัตถุประสงค์การวิจัย จึงเห็นว่ามีคุณสมบัติในทาง ทฤษฎี และการปฏิบัติ ส่วนจะนำแนวทางที่กำหนดในงานวิจัยนี้ไปใช้กับสถานศึกษาอื่นได้หรือไม่ นั้น อาจต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพและความต้องการของแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันไป

4. เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การในการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาการวิจัยพอสมควร คำถาม ภาษาเข้าใจง่ายชัดเจน และ ตรงประเด็น ส่วนการวิจัยระยะที่ 2 ใช้แบบทดสอบ ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้โดยทั่วไป เป็นชุด คำถามหรือสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแสดง พฤติกรรมตอบสนองออกมา พฤติกรรมดังกล่าวมีความหมายครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย นอกจากนี้มีแบบสังเกต และแบบประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินการ ปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชี้เหล็กพิทยาคม ที่เป็น หน่วยทดลองใช้กิจกรรมแทรก และเหตุการณ์จำลองที่กำหนดกำหนดขึ้นเป็นกรณีศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ให้ใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคน ที่ไม่สะดวกในอ่านและตอบคำถามในแบบทดสอบ และในภาพรวมเครื่องมือวิจัย มีความเหมาะสม และถูกต้องตามหลักวิชาการแล้ว

5. วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนาที่ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ หรือเรียกว่า การวิจัยแบบผสม (Mixed Research) การกำหนดปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน การกำหนดรูปแบบการวิจัย มีการกำหนดเครื่องมือและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและการทดลอง โดยการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน โรงเรียนที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลการปฏิบัติหน้าที่ดีเด่น การกำหนดกรณีศึกษาเพื่อเป็นสถานการณ์จำลอง แล้วกลับไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์จริง มีการกำกับ ดูแล การนิเทศ และการติดตามประเมินผล จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ประเมินจาก สมศ. ส่วนโรงเรียนที่ใช้ในการทดลองการจัดกิจกรรมแทรก แม้จะเป็นโรงเรียนขนาดกลาง แต่เป้าหมายของการวิจัยต้องการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ การฝึกอบรมมีการกำหนดหลักสูตรชัดเจนดี แต่มีเนื้อหา มากไป ให้ปรับเท่าที่จำเป็น โรงเรียนที่เป็นสถานที่ศึกษาดูงานเหมาะสม โดยเฉพาะการกำหนดประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์ในสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษา ของโรงเรียน เป็นต้น ภาพรวมของงานวิจัย เหมาะสมและเห็นด้วย แต่จะใช้ประโยชน์ได้กับทุกโรงเรียนแต่ในเชิงหลักการ เพราะโรงเรียนแต่ละแห่งมีบริบทแตกต่างกัน

6. วิธีการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรม แบบประเมิน และผลการประเมิน แต่ละระยะของการวิจัย ผู้ประเมิน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ประเมิน ที่รับรองจาก สมศ. จำนวน 3 คน คือ

6.1 นายนิคม สุวพงษ์ ศึกษาพิเศษเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้ประเมินอภิมานภายนอกของ สมศ.

6.2 นายสุนทร บุรวัดน์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 9 ผู้ประเมินอภิมานภายนอกของ สมศ.

6.3 นายสุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงาน ประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1

หลักเกณฑ์ในการประเมินประกอบด้วย

6.3.1 การประเมินผลการฝึกอบรมเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบทดสอบก่อนการ ดำเนินการ โดยประเมิน 1) ภูมิหลัง 2) ความรู้ความเข้าใจและเจตคติ และ 3) ประเมินทักษะการ ปฏิบัติหน้าที่ และหลังการฝึกอบรม 2 ครั้ง

3.6.2 การประเมินเจตคติในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้แบบประเมินตนเอง และแบบสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกในขณะที่การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการเสนอแนะต่าง ๆ เป็นต้น

3.6.3 การประเมินทักษะการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการประเมินประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ โดยการประเมินความสามารถในการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ของผู้เข้าร่วมประชุม มีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งการประเมินผลดังกล่าวเน้นทักษะ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินกระบวนการควบคุมคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัย เข้าร่วมประชุม เพื่อสังเกตการณ์การประชุม และเสนอแนะในขณะที่ประชุมด้วยทุกครั้ง

7. โดยรวมงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด” ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยกับองค์ประกอบในการสร้างยุทธศาสตร์ คือ 1) การศึกษาสภาพการปฏิบัติหน้าที่ ประสิทธิภาพด้านความรู้ความสามารถ ปัญหา ความต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างหลักสูตรการฝึกอบรมและเอกสารประกอบการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ 3) การดำเนินการฝึกอบรม 4) การกำหนดให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา 5) การศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา 6) การประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) การสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบที่กำหนดในยุทธศาสตร์

8. สรุปผลการตรวจสอบยืนยันยุทธศาสตร์

จากการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยมีข้อสรุป ดังนี้

8.1 ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานวิจัยที่เน้นกระบวนการ (Process) จนถึงระดับปฏิบัติการ

8.2 องค์ประกอบในการกำหนดยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพการปัญหา ความต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ 2) การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมและเอกสารประกอบการฝึกอบรม 3) การดำเนินการฝึกอบรม 4) คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา 5) การศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา 6) การประเมิน

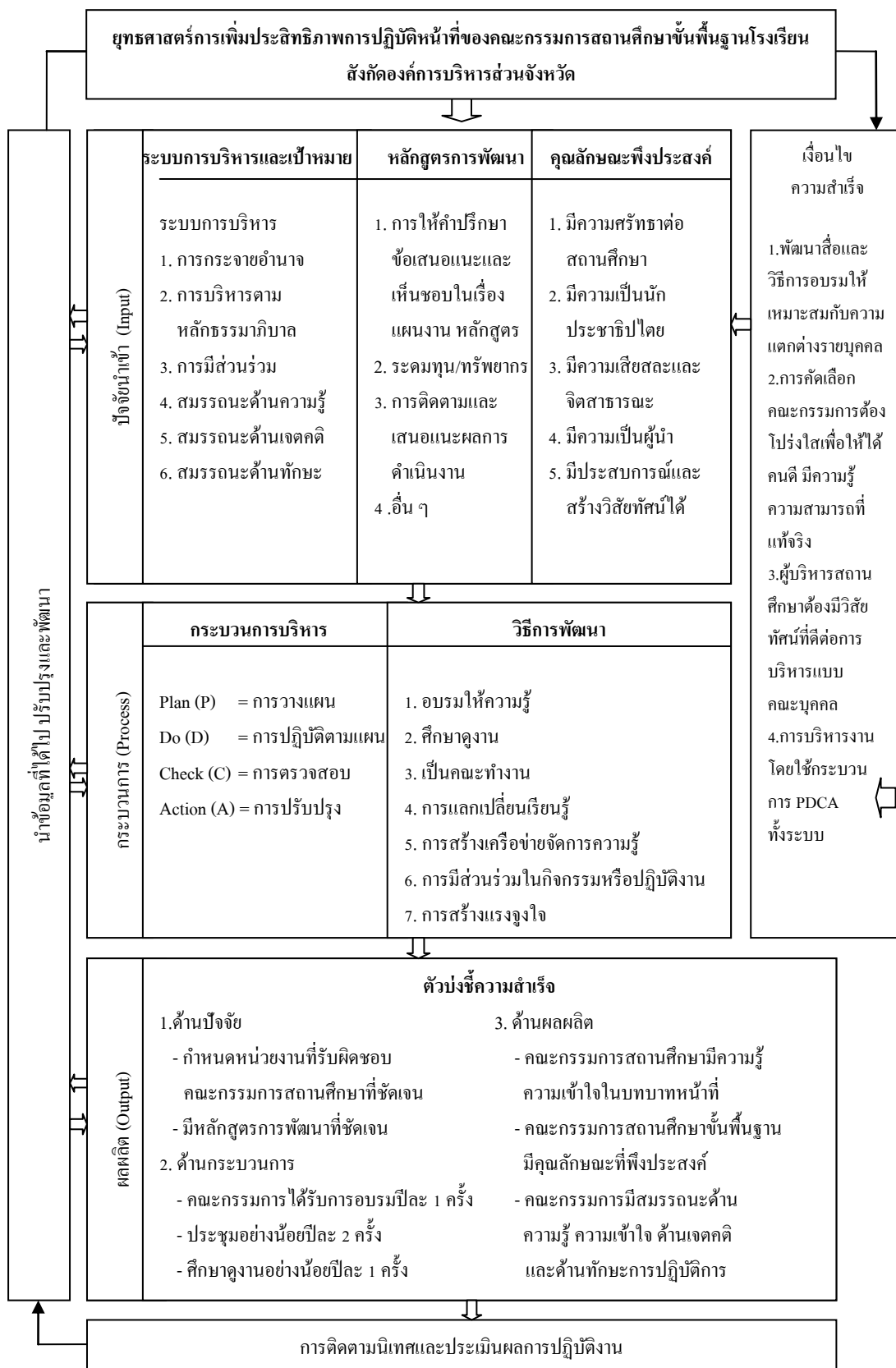
ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 7) การสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของยุทธศาสตร์

8.3 หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม อาจเหมาะสมแต่เฉพาะโรงเรียนที่ทดลองเท่านั้น เนื่องจากบริบทของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

8.4 การนำแนวทางตามยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ สามารถใช้ได้แต่เฉพาะในหลักการ และกระบวนการ

8.5 ยุทธศาสตร์ที่กำหนด ถ้าจะให้ได้ผลที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ควรนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นการยืนยันถึงประสิทธิภาพ และคุณภาพของแนวทางที่กำหนดตามยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงรูปแบบยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป รายละเอียดและแนวทางที่ได้จากการวิจัย ตามภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 การประเมินผลสำเร็จของยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน